C/2026/4113

29.7.2026

KOMISJONI TEATIS

Määruse (EL) 2024/1735 (millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724) artikli 26 suunised

(C/2026/4113)

SISUKORD

Lehekülg

1. SISSEJUHATUS 2
2. NULLNETOTÖÖSTUSE MÄÄRUSE ARTIKLI 26 KOHALDAMISALA 3
   - 2.1. Nullnetotööstuse määruse kohaldamisalasse kuuluvad võistupakkumised 3
   - 2.2. Vabastused ja erisätted 5
3. VÕISTUPAKKUMISTE KAVANDAMINE, SH HINNAGA MITTESEOTUD KRITEERIUMID 8
4. HINNAGA MITTESEOTUD KRITEERIUMIDE MÄÄRAMINE JA HINDAMINE 11
   - 4.1. Vastutustundlik ärikäitumine 12
   - 4.2. Küberturvalisus ja andmeturve 13
   - 4.3. Võime projekt täielikult ja õigeaegselt ellu viia 15
   - 4.4. Panus vastupanuvõimesse 16
   - 4.5. Panus kestlikkusse 20

1. lisa. Vastupanuvõime kriteeriumide vooskeem 22

2. lisa Nullnetotööstuse määruse nõuetele vastava fotoelektrilise rajatise näide rakendusmääruse artikli 7 lõike 1 alusel 23

3. lisa. Nullnetotööstuse määruse nõuetele vastava maismaa turbiini näide rakendusmääruse artikli 7 lõike 3 alusel 24

1. **SISSEJUHATUS**

Taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu võistupakkumiste puhul on hinnaga mitteseotud kriteeriumid olulised, et suurendada ettevõtete konkurentsivõimet ja ELi nullnetotehnoloogia tootmist ning meelitada Euroopasse rohkem puhtasse energiasse tehtavaid investeeringuid. Määrusega (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (edaspidi „nullnetotööstuse määrus) ([1]), on kehtestatud võistupakkumiste hinnaga mitteseotud kriteeriume käsitlevad normid, millega luuakse taastuvenergia võistupakkumiste uus mudel ELis. Selle mudeli puhul võetakse arvesse laiemat sotsiaalset kasu, mida annab pakkumuste hindamisel hinnast laiemate kriteeriumide, sh tarnekindluse, keskkonnakaitse ja tugevama tarneahela arvesse võtmine.

Draghi aruandes ([2]) toodi esile hinnaga mitteseotud kriteeriumide olulisust süsteemi lõimimisel, innovatsiooni edendamisel ja vastupanuvõime suurendamisel lisaks muude eesmärkide saavutamisele. Aruandes on samuti märgitud, et komisjoni suunised on olulised, et aidata liikmesriikidel määrata kindlaks ja kohaldada selgeid kriteeriume ([3]). Käesolevas teatises keskendutakse otseselt neile eesmärkidele, toetades nullnetotööstuse määruse artikli 26 hinnaga mitteseotud kriteeriumide mõistmist, ning antakse praktilist teavet, et edendada nende kriteeriumide järjepidevat ja tulemuslikku kohaldamist ELis.

Taastuvenergia võistupakkumised (edaspidi „võistupakkumised“) on võistupakkumismenetluse mehhanism, mis toetab taastuvatest energiaallikatest toodetud energia tootmist või tarbimist. Taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaalu suurenemist on märkimisväärselt soodustanud liikmesriikide korraldatavad võistupakkumised. Need võistupakkumised võivad hõlmata riigiabi. Nende abil võidakse anda arendajale õigused projekti arendamiseks konkreetses asukohas või võidakse anda avaliku sektori toetust taastuvenergia projektide rajamiseks või mõlemat. Võistupakkumised on võimaldanud liikmesriikidel konkurentsivõimeliselt kindlaks määrata taastuvenergiatehnoloogiale antava rahalise toetuse määra. Võistupakkumised on samuti olnud määrava tähtsusega avaliku sektori toetuse määra optimeerimisel ([4]). Seega aitavad need märkimisväärselt kiirendada fossiilkütustelt taastuvatele energiaallikatele üleminekut ELis. Kaasates võistupakkumiste kavandamisse hinnaga mitteseotud kriteeriumid, saavad liikmesriigid edendada eri poliitilisi eesmärke ja nõuetekohaselt toetada projekte, mis eristuvad muude kvaliteedikriteeriumide kui hinna poolest.

Nullnetotööstuse määruse artikli 26 kohaselt peavad liikmesriigid taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutuselevõtu võistupakkumiste puhul kohaldama teatavaid hinnaga mitteseotud kriteeriume vähemalt 30 % suhtes aastasest võistupakkumistel müüdavast mahust või vähemalt 6 gigavati suhtes aastas liikmesriigi kohta ([5]). Seda nõuet kohaldatakse alates 30. detsembrist 2025.

Komisjoni 23. mai 2025. aasta rakendusmääruses (EL) 2025/1176 (edaspidi „rakendusmäärus“), millega määratakse kindlaks taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutuselevõtu võistupakkumiste korral rakendatavad eelkvalifitseerimis- ja hindamiskriteeriumid, on täpsustatud üksikasjalikumalt nullnetotööstuse määruse artiklis 26 sätestatud hinnaga mitteseotud kriteeriume ([6]). Sellega hõlbustatakse kõnealuste kriteeriumide kavandamist ja kohaldamist ning tagatakse ühtsus kogu liidus, võimaldades samal ajal liikmesriikidele piisavalt paindlikkust.

Käesolev teatis on mõeldud ainult suunisdokumendina, millega toetatakse liikmesriike nullnetotööstuse määruse artikli 26 rakendamisel. Juriidiline jõud on ainult ELi õigusakti enda tekstil. Määruse siduva tõlgendamise pädevus on ainult Euroopa Liidu Kohtul.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (ELT L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj).

([2]) Draghi, M. (2024), *The Future of European Competitiveness*, Brüssel: Euroopa Komisjon. Kättesaadav aadressil Draghi aruanne ELi konkurentsivõime kohta (viimati vaadatud 12.3.2026).

([3]) „Komisjoni suunised on määrava tähtsusega, et aidata liikmesriikidel määrata kindlaks ja kohaldada selgeid, läbipaistvaid ja võrreldavaid kriteeriume, millele on lihtne saada juurdepääsu ning mida on lihtne kohaldada ja mõõta.“ – Draghi aruanne.

([4]) Komisjoni 13. mai 2024. aasta soovitus taastuvenergia võistupakkumiste korralduse kohta (C(2024) 2650).

([5]) Künnise 30 % arvutamisel tuleks kasutada kogu võistupakkumistel müüdava mahu jaoks samalaadset näitajat, s.o võimsust või tootmist.

([6]) Komisjoni 23. mai 2025. aasta rakendusmäärus (EL) 2025/1176, millega määratakse kindlaks taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutuselevõtu võistupakkumiste korral rakendatavad eelkvalifitseerimis- ja hindamiskriteeriumid (ELT L, 2025/1176, 18.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2025/1176/oj).

Käesolev teatis ei hõlma taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutuselevõtule keskenduvaid võistupakkumisi, mida viiakse ellu kooskõlas riigihankeid käsitlevate ELi õigusaktidega ([7]) ja muude avaliku sekkumise vormidega. Need teemasid on käsitletud eraldiseisvas komisjoni teatistes, mis sisaldavad suuniseid vastavalt nullnetotööstuse määruse artiklite 25 ([8]) ja 28 ([9]) kohta.

2. NULLNETOTÖÖSTUSE MÄÄRUSE ARTIKLI 26 KOHALDAMISALA

2.1. Nullnetotööstuse määruse kohaldamisalasse kuuluvad võistupakkumised

Nullnetotööstuse määruse artikkel 26.

1) *Artikli 4 lõike 1 punktides a–j loetletud tehnoloogia võistupakkumised, mis käsitlevad taastuvenergiatehnoloogiat*

Artikli 26 lõike 1 kohaselt tuleks võtta hinnaga mitteseotud kriteeriume arvesse järgmisele kahele tingimusele vastava tehnoloogia võistupakkumiste puhul: 1) artikli 4 lõike 1 punktides a–j loetletud tehnoloogia ning 2) taastuvenergiatehnoloogiana käsitatav tehnoloogia. Nullnetotööstuse määruse artikli 3 punktis 3 on **taastuvenergiatehnoloogiad** määratletud kui taastuvatest energiaallikatest energiat tootvad tehnoloogiad. Taastuvatest energiaallikatest toodetud energia mõiste vastab siin taastuvenergia direktiivi artikli 2 punkti 1 määratlusele ([10]). Taastuvenergia direktiivis on taastuvatest energiaallikatest toodetud energia määratletud kui „taastuvatest mittefossiilsetest allikatest pärit energia, nimelt tuuleenergia, päikeseenergia (päikese soojusenergia ja fotoelektriline päikeseenergia), geotermiline energia, [---] ümbritseva keskkonna energia, loodete, lainete ja muu ookeanienergia, hüdroenergia ning biomassist, prügilagaasist, reoveepuhasti gaasist ja biogaasist toodetud energia“.

Nende tingimuste alusel on asjakohane tehnoloogia rakendusmääruse joonealuses märkuses nr 2 loetletud järgmine tehnoloogia:

— päikeseenergia tehnoloogiad, sealhulgas fotoelektrilised, päikesesoojuselektrilised ja päikese soojusenergial põhinevad tehnoloogiad;

— maismaa tuuleenergia ja mere taastuvenergia tehnoloogiad;

— soojuspumbad ja maapõueenergia tehnoloogiad;

— vesinikutehnoloogiad, sealhulgas elektrolüüsiseadmed ja kütuseelemendid, kui neid kasutatakse taastuvenergia tootmiseks;

— kestlikud biogaasi- ja biometaanitehnoloogiad;

— kestlike alternatiivkütuste tehnoloogiad, mis on taastuvkütusetehnoloogiad.

Nullnetotööstuse määruse artikli 4 lõike 1 punktides a–j loetletud tehnoloogiast **ei peeta taastuvenergiatehnoloogiaks** järgmist, mis ei kuulu seega nullnetotööstuse määruse artikli 26 kohaldamisalasse: c) aku- ja energiasalvestustehnoloogiad ([11]); g) süsiniku kogumise ja säilitamise tehnoloogiad; h) elektrivõrgutehnoloogiad, sealhulgas elektrisõidukite laadimistehnoloogiad ja tehnoloogiad võrgu digitaliseerimiseks; i) tuumalõhustumisenergia tehnoloogiad, sealhulgas tuumkütusetsükli tehnoloogiad.

Vesinikutehnoloogiad, sealhulgas elektrolüüsiseadmed ja kütuseelemendid, on neutraalsed lähtuvalt sellest, kas nende abil toodetav vesinik on pärit taastuvast energiaallikast või mitte. Vesinikutehnoloogiad kuuluvad seega nullnetotööstuse määruse artikli 26 kohaldamisalasse ainult juhul, kui neid kasutatakse taastuvenergia tootmiseks. See ei tähenda, et liikmesriigid ei tohi kohaldada artiklit 26 selliste võistupakkumiste suhtes, millega toetatakse vesinikutehnoloogiaid, mida

([7]) Direktiiv 2009/81/EÜ, direktiiv 2014/23/EL, direktiiv 2014/24/EL või direktiiv 2014/25/EL (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

([8]) Siia lisatakse viide nullnetotööstuse määruse artiklit 25 käsitlevatele suunistele.

([9]) Komisjoni teatis „Määruse (EL) 2024/1735 (millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724) artikli 28 rakendamise suunised“ (ELT C, C/2026/123, 7.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/123/oj).

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj).

([11]) Tuleb märkida, et aku- ja energiasalvestustehnoloogiaid võidakse siiski edendada energiasüsteemi lõimimise kriteeriumi kohaldades.

võib kasutada ka sellise vesiniku tootmiseks, mis ei ole taastuvenergia direktiivi kohaselt taastuvallikatest toodetud. Kui aga arvutatakse võistupakkumise mahu miinimumkünnist, mille puhul tuleb kohaldada nullnetotööstuse määruse artikli 26 nõudeid, siis ei tohi arvesse võtta vesinikku, mis ei ole pärit taastuvatest energiaallikatest. Nullnetotööstuse määruse artikli 3 punktis 7 määratletud **kestlikud alternatiivkütused** on lennundussektori jaoks ette nähtud kestlikud lennukikütused, vähese süsinikuheitega sünteetilised lennukikütused või lennunduses kasutatav vesinik, mis on määratletud määruse (EL) 2023/2405 artikli 3 punktis 7, 13 või 17, või merendussektori jaoks ette nähtud kütused, mis on kindlaks määratud kooskõlas määruse (EL) 2023/1805 artikli 10 lõigetega 1 ja 2. Kuna see määratlus hõlmab taastumatutest energiaallikatest pärit kütuseid, tuleb selgitada, et nullnetotööstuse määruse artikli 26 kohaldamisalasse kuuluvad ainult taastuvenergia tootmiseks kasutatavad kestliku alternatiivkütuse tehnoloogiad. Kestlikud alternatiivkütused, mille puhul on samuti tegemist taastuvenergiaga ja mis kuuluvad kõnealuse artikli kohaldamisalasse, on seega järgmised: lennunduses kasutatavad biokütused ja muud kui bioloogilise päritoluga taastuvkütused ning meretööstuses kasutatavad biokütused, biogaas ja muud kui bioloogilise päritoluga taastuvkütused.

Lisaks sellele ei kuulu artikli 26 kohaldamisalasse hüdroenergia-, biomassi-, prügilagaasi ja reoveepuhastigaasi ning osmootse energia tehnoloogiad ja ümbritseva keskkonna energial põhinevad tehnoloogiad, v.a soojuspumbad, kuna need ei ole loetletud nullnetotööstuse määruse artikli 4 lõike 1 punktides a–j.

Mitut tehnoloogiat hõlmavad võistupakkumised (s.o võistupakkumised mitme tehnoloogia kasutuselevõtuks) on artikliga 26 hõlmatud juhul, kui vähemalt üks võistupakkumise kohaldamisalasse kuuluvatest tehnoloogiatest on kõnealuse artikliga hõlmatud taastuvenergiatehnoloogia. Selliste võistupakkumiste puhul, mis hõlmavad mitut tehnoloogiat, mis kõik kuuluvad artikli 26 kohaldamisalasse (nt tuuleenergia ja fotoelektriline päikeseenergia), kohaldatakse artiklit 26 kõigi tehnoloogiate suhtes. Kui võistupakkumisel kuulub artikli 26 kohaldamisalasse ainult üks või mõni nõuetele vastav tehnoloogia (nt fotoelektriline päikeseenergia, mis on kombineeritud salvestamisega), siis kohaldatakse artiklit 26 ainult taastuvenergia komponendi suhtes. Seega võetakse artikliga 26 kehtestatud kohustuste täitmise kontrollimisel arvesse ainult võistupakkumisel müüdud võimsust, mis on seotud taastuvenergiatehnoloogiaga. Kuid liikmesriigid võivad otsustada laiendada hinnaga mitteseotud kriteeriumide kohaldamist ka energia salvestamise komponendile. Lisaks sellele, kuigi aku- ja energiasalvestustehnoloogia ei kuulu otseselt artikli 26 kohaldamisalasse, võivad liikmesriigid ikkagi toetada nende kasutuselevõttu, kohaldades kestlikkuskaalutluste alla kuuluvat energiasüsteemi lõimimise kriteeriumi.

2) *Taastuvatest energiaallikatest toodetud energia puhul vähemalt 30 % suhtes aastasest võistupakkumisel müüdavast mahust liikmesriigi kohta või alternatiivina vähemalt 6 gigavati suhtes aastas liikmesriigi kohta*

Võistupakkumistel müüdavat mahtu mõõdetakse nende taastuvenergiarajatiste võimsuse või tootmise alusel, mida võistupakkumistega soovitakse toetada. Künnis 30 % tuleks arvutada, kasutades samalaadset mõõdikut kogu võistupakkumisel müüdava mahu jaoks olenemata sellest, kas see põhineb võimsusel või tootmisel, ja see arvutatakse kõigi taastuvenergiatehnoloogiate puhul võistupakkumisel müüdava kogumahu alusel (s.o mitte iga taastuvenergiatehnoloogia kohta eraldi).

„Aastas“ osutab kalendriaastale, mis tähendab, et liikmesriigid peavad tagama, et vähemalt 30 % võistupakkumisel liikmesriigi kohta müüdavast mahust (või teise võimalusena vähemalt 6 gigavatti igal aastal võistupakkumisel müüdavast mahust) vastab igal kalendriaastal alates 2026. aastast nullnetotööstuse määruse artikli 26 nõuetele. Aastas võistupakkumisel müüdava mahu arvutamise asjakohane kuupäev on võistupakkumise avaldamise ja mitte lepingu sõlmimise kuupäev. Näiteks kui võistupakkumine avaldatakse 2026. aasta novembris ja võistupakkumise tulemused kuulutatakse välja 2027. aasta mais, siis võetakse võistupakkumisel müüdavat mahtu arvesse võistupakkumise avaldamise aastal, mis on sel juhul kalendriaasta 2026.

See, kas võistupakkumine kuulub artikli 26 kohaldamisalasse, oleneb võistupakkumise eesmärgist. Artiklit 26 kohaldatakse nullnetotööstuse määruse artikli 3 punktis 27 määratletud võistupakkumiste suhtes, sh nende suhtes, mis on kavandatud riigihankedirektiivide kohaldamisalasse mittekuuluvate taastuvatest energiaallikatest energia tootmist või tarbimist toetavate võistupakkumiste mehhanismidena ([12]). Võistupakkumised, mis ei ole selle määratlusega hõlmatud, s.o võistupakkumised, mis piirduvad litsentsi või kontsessiooniõiguse andmisega merepõhja kasutamiseks ja mis ei toeta taastuvenergia tootmist või tarbimist, on nullnetotööstuse määruse artikli 26 kohaldamisalast välja arvatud. See kehtib ka nende liikmesriikide puhul, kes korraldavad kõigepealt võistupakkumise rendi- ja arendusõiguste andmiseks ning seejärel võistupakkumise rahalise toetuse andmiseks.

([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/81/EÜ või direktiiv 2014/23/EL, 2014/24/EL või 2014/25/EL.

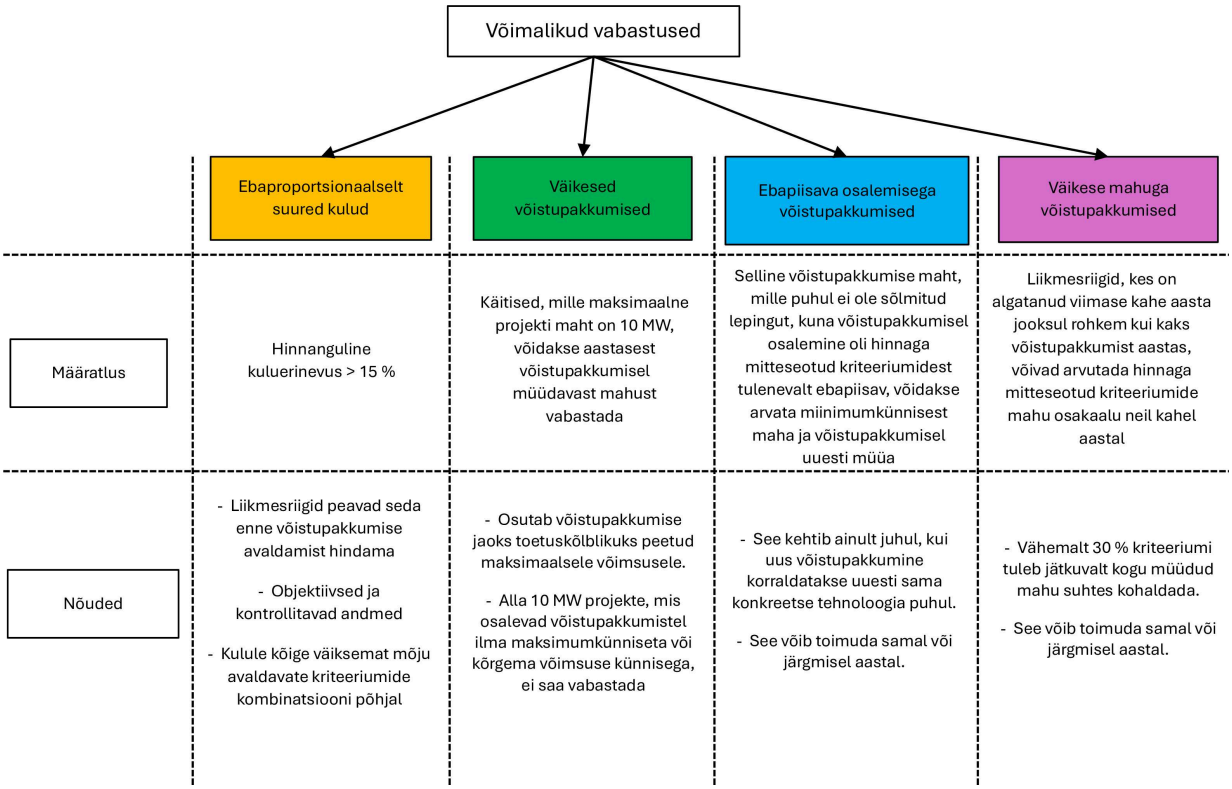
Nullnetotehnoloogia toetamisel ei saa samasid kulusid kaks korda toetada. Seega ei saa tekkida olukorda, kus kohaldatakse nii nullnetotööstuse määruse artiklit 26 kui ka artiklit 28 ([13]).

2.2. **Vabastused ja erisätted**

Nullnetotööstuse määruse artikliga 26 on liikmesriikidele antud paindlikkus vabastada teatavad võistupakkumised kohustusest lisada hinnaga mitteseotud kriteeriumid ja vabastada teatavatel tingimustel need võistupakkumised võistupakkumisel müüdavate mahtude arvutamisest aasta ja liikmesriigi kohta, kui arvutatakse artikli 26 lõike 7 kohast 30 % või 6 GW kohustust. Neid tingimusi on kirjeldatud nullnetotööstuse määruse artikli 26 lõigetes 5, 10 ja 11 ning need on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 1.

Joonis 1

Vabastuste kokkuvõte

([13]) Kui liikmesriik annab võistupakkumise teel investeeringuid või tegevusabi fotoelektrilise rajatise jaoks, siis võimaldab nullnetotööstuse määruse artikkel 26 kasutada nullnetotööstuse kriteeriume:
— kõlblikkuskriteeriumina või
— hindamiskriteeriumina (s.o anda rohkem punkte projektidele, mis vastavad võistupakkumisel nullnetotööstuse määruse kriteeriumidele).
Näiteks ei saa toetust saanud fotoelektrilise tehnoloogia puhul toetada samu toetuskõlblikke kulusid (fotoelektrilise tehnoloogia omandamise kulusid) teise toetusmeetme kaudu. Seega ei saa fotoelektrilist tehnoloogiat toetada eraldi investeerimisabi meetme kaudu (näiteks nullnetotööstuse määruse artikli 28 alusel täiendava rahalise hüvitisega).
Kui liikmesriik annab võistupakkumise väliselt investeerimisabi fotoelektrilise tehnoloogia omandamiseks (nt abi osakaalu alusel), siis võimaldab nullnetotööstuse määruse artikkel 28:
— kasutada hinnaga mitteseotud kriteeriume kõlblikkuskriteeriumina või
— anda täiendavat rahalist hüvitist nullnetotööstuse määrusele vastavale fotoelektrilisele tehnoloogiale asjakohaste riigiabi eeskirjade abi osakaalu piirmäärade ulatuses. Need abi osakaalu piirmäärad määratakse kindlaks üldise grupierandi määruse, puhta tööstuse kokkuleppega seotud riigiabi raamistiku või kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste kohaldatavate sätetega.
Samu toetuskõlblikke kulusid ei saa toetada rohkem kui ühe toetusmeetme alusel. See tähendab, et fotoelektriline tehnoloogia, mis on saanud investeerimisabi väljaspool võistupakkumist (nt täiendav rahaline hüvitis nullnetotööstuse määruse artikli 28 kohaselt) ei tohi saada samade toetuskõlblike kulude toetust (fotoelektrilise tehnoloogia omandamiskulud) muu toetusmeetme alusel, kui abi antaks näiteks võistupakkumise raames (olenemata sellest, kas võistupakkumine kuulub nullnetotööstuse määruse artikli 26 kohaldamisalasse).
Kui toetust antakse, ei saa seega tekkida olukorda, kus kohaldatakse nii nullnetotööstuse määruse artiklit 26 kui ka artiklit 28.

2.2.1. *Võistupakkumise ebaproportsionaalselt suured kulud*

Nullnetotööstuse määruse artikli 26 lõikes 5 on märgitud, et liikmesriike ei tohiks kohustada kohaldama kaalutlusi, mis on seotud lõikes 1 sätestatud hinnaga mitteseotud kriteeriumidega, kui nende kriteeriumide kohaldamine tooks kaasa ebaproportsionaalselt suured kulud.

Selle sätte kohaselt võib käsitada ebaproportsionaalselt suurena hinnangulist kuluerinevust, mis ületab 15 % võistupakkumise kohta.

On oluline selgitada, et mõiste „hinnanguline kuluerinevus“ ei osuta enampakkumisel müüdava konkreetse tehnoloogia kuluerinevusele, nt lõpptooted või komponendid, vaid võistupakkumise kuludele, s.o liikmesriigile hinnaga mitteseotud kriteeriumide kohaldamise tulemusena tekkinud kuludele kas võistupakkumise võitjatele antava suurema toetuse või võistupakkumisest saadava väiksema tulu tõttu. Liikmesriik peab ebaproportsionaalselt suuri kulusid hindama enne võistupakkumise avaldamist. Seda on võimalik tõendada ainult juhul, kui liikmesriik esitab objektiivsed ja kontrollitavad andmed, mille kohaselt põhjustaks nende hinnaga mitteseotud kriteeriumide kohaldamine suurema kuluerinevuse kui 15 % kõnealuseid hinnaga mitteseotud kriteeriume kasutava võistupakkumise ja hinnaga mitteseotud kriteeriumiteta võistupakkumise vahel konkreetse tehnoloogia puhul. „Objektiivsed ja kontrollitavad andmed“ tähendab, et selle klausli kohaldamiseks peaksid liikmesriikide esitatavad andmed põhinema täpsel turuanalüüsil, mille kohaselt suurendaks kõnealuste kriteeriumide kohaldamine pakkumisprojektide kulusid tasemele, mis põhjustaks ebaproportsionaalselt suured kulud, kui seda võrrelda vastupidise kulude stsenaariumi analüüsiga, mille puhul artikli 26 hinnaga mitteseotud kriteeriume ei kohaldataks. Viitena võidakse kasutada kõige hiljutisemate võistupakkumiste kulusid, võttes arvesse muid tegureid, nt inflatsiooni, kapitalikulusid või tarneahela piiranguid, mis võivad samuti mõjutada võistupakkumise kulusid. Andmed peavad olema kontrollitavad selles tähenduses, et sidusrühmi tuleb teavitada liikmesriikide tehtud analüüsist ning aluseks olevad andmed tuleb teha kättesaadavaks huvitatud sidusrühmadele.

Kuna liikmesriikidel on teatav paindlikkus hinnaga mitteseotud kriteeriumide kohaldamisel, sh näiteks võimalus kohaldada üksnes teatavaid hindamiskriteeriume ja võimalus anda neile hindamiskriteeriumidele väiksem osakaal, peab kuluerinevuse hinnang põhinema selliste kriteeriumide kombinatsioonil ja määramisel, mis avaldavad kuludele kõige väiksemat võimalikku mõju. Kui kõnealune kriteeriumide kõige madalam kohaldamise määr põhjustab hinnangulised kuluerinevused, mis on suuremad kui 15 %, siis võivad liikmesriigid otsustada, et nad ei kohalda artikli 26 kohaseid hinnaga mitteseotud kriteeriume.

2.2.2. *Väikeste võistupakkumiste vabastus*

Nullnetotööstuse määruse artikli 26 lõike 10 kohaselt on lubatud vabastada kuni 10 MW projekti mahuga käitisi hõlmavad võistupakkumised kohustusest arvutada liikmesriigi kohta võistupakkumistel aastas müüdav maht, et arvutada artikli 26 lõike 7 kohane 30 % või 6 GW kohustuse täitmine. Väikesed liikmesriigid saavad sageli maa piiratud kättesaadavuse tõttu ainult pakkumusi väikeste projektide kohta. Selle sätte eesmärk on seega vältida olukorda, kus väikesed projektid, mida viivad sageli ellu mikroettevõtjad või väikesed või keskmise suurusega ettevõtjad, on ülekoormatud kriteeriumide kohaldamise kohustusega, mida nad ei pruugi suuta täita.

Künnis 10 MW ei osuta võistupakkumise maksimaalsele kogumahule, vaid võistupakkumisel toetuskõlblikuks peetud projektide maksimaalsele võimsusele. See tähendab, et projekte, mille võimsus on alla 10 MW ja mis osalevad ilma võimsuse künniseta või kõrgema võimsuse künnisega võistupakkumisel, ei saa vabastada artikli 26 hinnaga mitteseotud kriteeriumide kohaldamisest.

2.2.3. *Ebapiisava osalemisega võistupakkumiste vabastus*

Nullnetotööstuse määruse artikli 26 lõikega 10 on samuti ette nähtud vabastus, kui võistupakkumisel osalemine ei olnud piisav. Kui osalemine konkreetset tehnoloogiat käsitleval võistupakkumisel, mille suhtes kohaldatakse hinnaga mitteseotud kriteeriume, on olnud ebapiisav, võib selle osa võistupakkumise mahust, millel osalemine on ebapiisav, hinnaga mitteseotud kriteeriumide nõuete kohaldamisest välja jätta.

Võistupakkumisel osalemise määr on ebapiisav, kui asjaomase võistupakkumise kohta esitatud pakkumused hõlmavad mahtu, mis on väiksem võistupakkumisel müüdava võimsuse kogumahust. Praktikas tähendab see, et võistupakkumise maht, mille kohta lepinguid ei sõlmitud, võidakse arvata maha aastas liikmesriigi kohta võistupakkumisel müüdava mahu kohustuslikust miinimumkünnisest 30 % (või 6 GW), nagu on sätestatud artikli 26 lõikes 7, ja see võidakse müüa uuel võistupakkumisel samal aastal või järgneval aastal. See kehtib siiski ainult juhul, kui uus võistupakkumine korraldatakse sama konkreetse tehnoloogia puhul. Näiteks mere tuuleenergia võistupakkumise ebapiisava osalemisega maht võidakse arvata välja künnise 30 % arvutamisest ainult juhul, kui see arvatakse maha mere tuuleenergia järgmisest edasisest võistupakkumisest.

Näiteks kui liikmesriik müüb võistupakkumisel 2026. aastal kogumahus 1 GW, siis peab nullnetotööstuse määruse nõuetele vastama vähemalt 300 MW. Kui 100 MW puhul on 2026. aastal osalemine jätkuvalt ebapiisav, siis võidakse selle mahu puhul korraldada ükskõik millal uus võistupakkumine, ilma et see panustaks võistupakkumise kogumahtu. Näiteks kui 2027. aastal korraldatakse võistupakkumine 1 GW kohta, siis peab vähemalt 270 MW vastama nullnetotööstuse määrusele (s.o 30 % 900 MWst, kui sellest on maha arvatud 2026. aasta ebapiisava osalemisega 100 MW).

2.2.4. *Väikese mahuga võistupakkumiste vabastus*

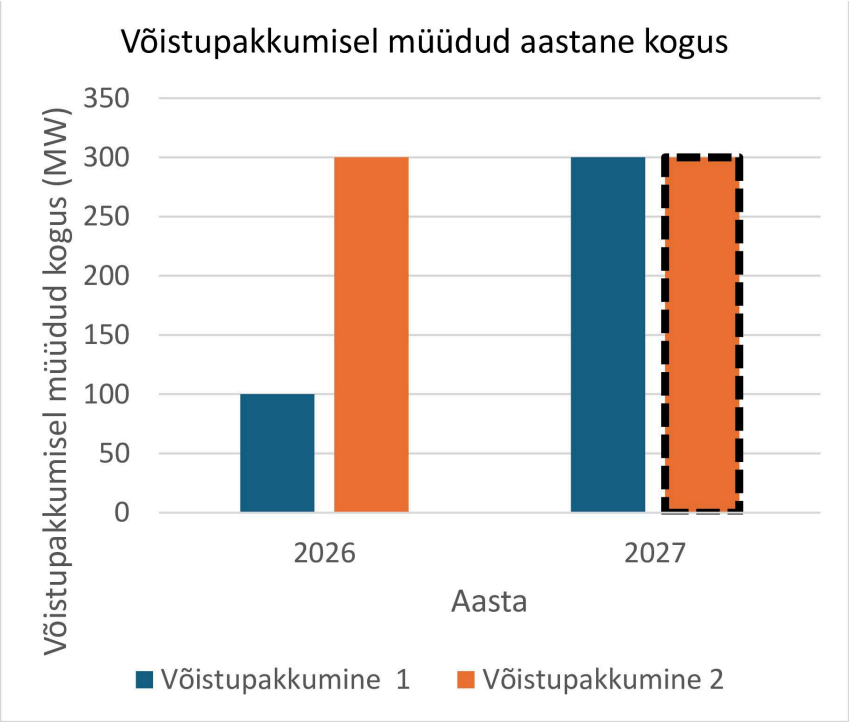
Selleks et väikese mahuga võistupakkumistega liikmesriikidel oleks lihtsam rakendada hinnaga mitteseotud kriteeriume, on nullnetotööstuse määruse artikli 26 lõikega 11 tagatud paindlikkus seoses kohustusliku künnise 30 % ajalise kohaldamisega. Kui hinnaga mitteseotud kriteeriumide määramise kohustust kohaldatakse üldjuhul 30 % suhtes aastas võistupakkumistel müüdavast mahust, võivad liikmesriigid, kes on algatanud viimasel kahel aastal kuni kaks võistupakkumist aastas, arvutada nende võistupakkumiste osakaalu, mille suhtes hinnaga mitteseotud kriteeriumide sätteid kohaldatakse, aastase ajavahemiku asemel kõnealuse kaheaastase ajavahemiku kohta. See tähendab näiteks, et selle konkreetse normiga hõlmatud liikmesriigid võivad otsustada kohaldada artikli 26 hinnaga mitteseotud kriteeriume mitte konkreetsel, vaid alles järgmisel aastal avaldatavate võistupakkumiste suhtes või kohaldada hinnaga mitteseotud kriteeriume väiksema osakaalu kui 30 % võistupakkumistel müüdava mahu suhtes konkreetsel aastal ning suurema osakaalu suhtes järgmisel aastal, tingimusel et kriteeriume kohaldatakse kaheaastasel perioodil võistupakkumistel müüdavast kogumahust 30 % suhtes. Tabelis allpool on esitatud konkreetne näide.

Võistupakkumised (2026 ja 2027)	Aasta	Võistupakkumistel müüdav maht
Võistupakkumine nr 1	2026	100 MW
Võistupakkumine nr 2	2026	300 MW
Võistupakkumine nr 3	2027	300 MW
Võistupakkumine nr 4	2027	300 MW
Kokku		1 000 MW/1 GW

Võistupakkumistel müüdav miinimummaht, mis peab vastama nullnetotööstuse määruse artikli 26 sätetele on seega: 30 % 1 000 MWst = 300 MW. See tähendab, et kui 2027. aasta võistupakkumine nr 4 vastab nullnetotööstuse määruse nõuetele, siis on nullnetotööstuse määruse nõuetele vastavate võistupakkumiste miinimumkünnise nõue täidetud.

Joonis 2

Väikse väärtusega võistupakkumiste jaotus

Kogumaht kaheaastasel perioodil = 100 + 300 + 300 + 300 = 1 000 MW/1 GW

Miinimummaht, mis peab vastama nullnetotööstuse määruse nõuetele = 30 % 1 000 MWst = 300 MW

Kui teine (kavandatud) võistupakkumine 2027. aastal vastab nullnetotööstuse määruse nõuetele, siis on nullnetotööstuse määruse nõuetele vastavate võistupakkumiste miinimumkünnise nõue seega täidetud.

3. VÕISTUPAKKUMISTE KAVANDAMINE, SH HINNAGA MITTESEOTUD KRITEERIUMID

Nullnetotööstuse määruse artikliga 26 on kehtestatud normid taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu võistupakkumiste kavandamiseks. Sellega on kehtestatud nõue kohaldada teatavaid hinnaga mitteseotud kriteeriume eelkvalifitseerimiskriteeriumina, hindamiskriteeriumina või nende mõlema kombinatsioonina riiklike võistupakkumiste kavandamisel.

— **Eelkvalifitseerimiskriteeriumid** on miinimumnõuded, mille võimalik pakkuja peab täitma, et tal oleks õigus võistupakkumisel või pakkumisprotsessis osaleda. Eelkvalifitseerimiskriteeriumid on seega lubamise/keelamise kriteeriumid ja võivad seega olla tugev valikuvahend, millega tagatakse, et ainult eelkvalifitseerimiskriteeriumitele vastavaid pakkujaid võetakse hindamisel edaspidi arvesse.

— **Hindamiskriteeriumid** on kriteeriumid, mille alusel hinnatakse ja võrreldakse esitatud pakkumusi ja mille alusel valitakse välja valituks osutuv pakkumus.

— Võidakse kasutada **eelkvalifitseerimis- ja hindamiskriteeriumide kombinatsiooni**, nt kohaldades konkreetse kriteeriumi teatavaid nõudeid eelkvalifitseerimiskriteeriumina ja muid hindamiskriteeriumina.

Nullnetotööstuse määruse artikli 26 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid lisama oma võistupakkumistesse järgmised kriteeriumid:

„a) ***eelkvalifitseerimise kriteeriumid**, mis on seotud järgmisega: i) vastutustundlik ärikäitumine; ii) küberturvalisus ja andmeturve ning iii) võime projekt täielikult ja õigeaegselt ellu viia;*

b) ***eelkvalifitseerimise kriteeriumid või hindamiskriteeriumid**, et hinnata [---] võistupakkumise panust kestlikkusse ja vastupanuvõimesse.“*

Joonis 3

Eelkvalifitseerimis- ja hindamiskriteeriumid

Kolm punktis a loetletud hinnaga mitteseotud kriteeriumi – vastutustundlik ärikäitumine, küberturvalisus ja andmeturve ning võime projekt täielikult ja õigeaegselt ellu viia – tuleb seega lisada võistupakkumisse eelkvalifitseerimiskriteeriumina. Teisest küljest on liikmesriikidel paindlikkus määrata kohustuslikud hinnaga mitteseotud kriteeriumid, mis käsitlevad vastupanuvõimet ja kestlikkust, eelkvalifitseerimiskriteeriumina, hindamiskriteeriumina või nende mõlema kombinatsioonina (vt näidet punktist 4.4). See annab ametiasutustele paindlikkuse kohandada võistupakkumist ja hinnaga mitteseotud kriteeriume oma konkreetsete nõuetega.

Kooskõlas artikli 26 lõike 2 viimase lõiguga võivad liikmesriigid kasutada täiendavaid hinnaga mitteseotud kriteeriume lisaks neile, mis on loetletud artikli 26 lõikes 2.

Liikmesriigid järgivad nullnetotööstuse määruse artikli 26 hinnaga mitteseotud kriteeriumide kohaldamisel kõnealuse artikli nõudeid ja nende kriteeriumide kirjeldusi, mis on märgitud rakendusmääruses (EL) 2025/1176. Liikmesriigid ei tohi kalduda kõrvale rakendusmääruses sätestatud nõuete kohaldamisest, kui neil ei ole otseselt lubatud seda teha, ning nende võistupakkumiste hinnaga mitteseotud kriteeriumid peavad vastama kõnealustele nõuetele.

Näiteks vastupanuvõime kriteeriumi kohaldamisel ei tohiks liikmesriigid kehtestada rangemaid vastupanuvõime nõudeid, kui on sätestatud rakendusmääruses. Kuna rakendusmääruse artikli 7 kohaselt vastab fotoelektriline tehnoloogia vastupanuvõime kriteeriumile, kui vähemalt neli peamist erikomponenti pakkujate valikul ([14]) ei pärine EList sõltuvast kolmandast riigist, ei saa liikmesriigid muuta seda nõuet kolmeks või viieks peamiseks erikomponendiks. Kuid kui vastupanuvõimet kasutatakse hindamiskriteeriumina, siis on liikmesriikidel võimalik kooskõlas rakendusmääruse põhjendusega 9 anda täiendavaid punkte (lisaks punktidele, mis antakse juhul, kui artikli 7 lõike 1 esimese lõigu punktide a–f miinimumnõuded on täidetud) vastupanuvõime miinimumnõuete ületamise eest. See ei võimalda vastupanuvõime kriteeriumi puhul siiski ühelgi viisil muuta hinnaga mitteseotud kriteeriume, mis on loetletud ja kindlaks määratud rakendusmääruses.

([14]) Lõpptoodete ja peamiste erikomponentide loetelu piires, mis on kehtestatud rakendusmäärusega (EL) 2025/1178.

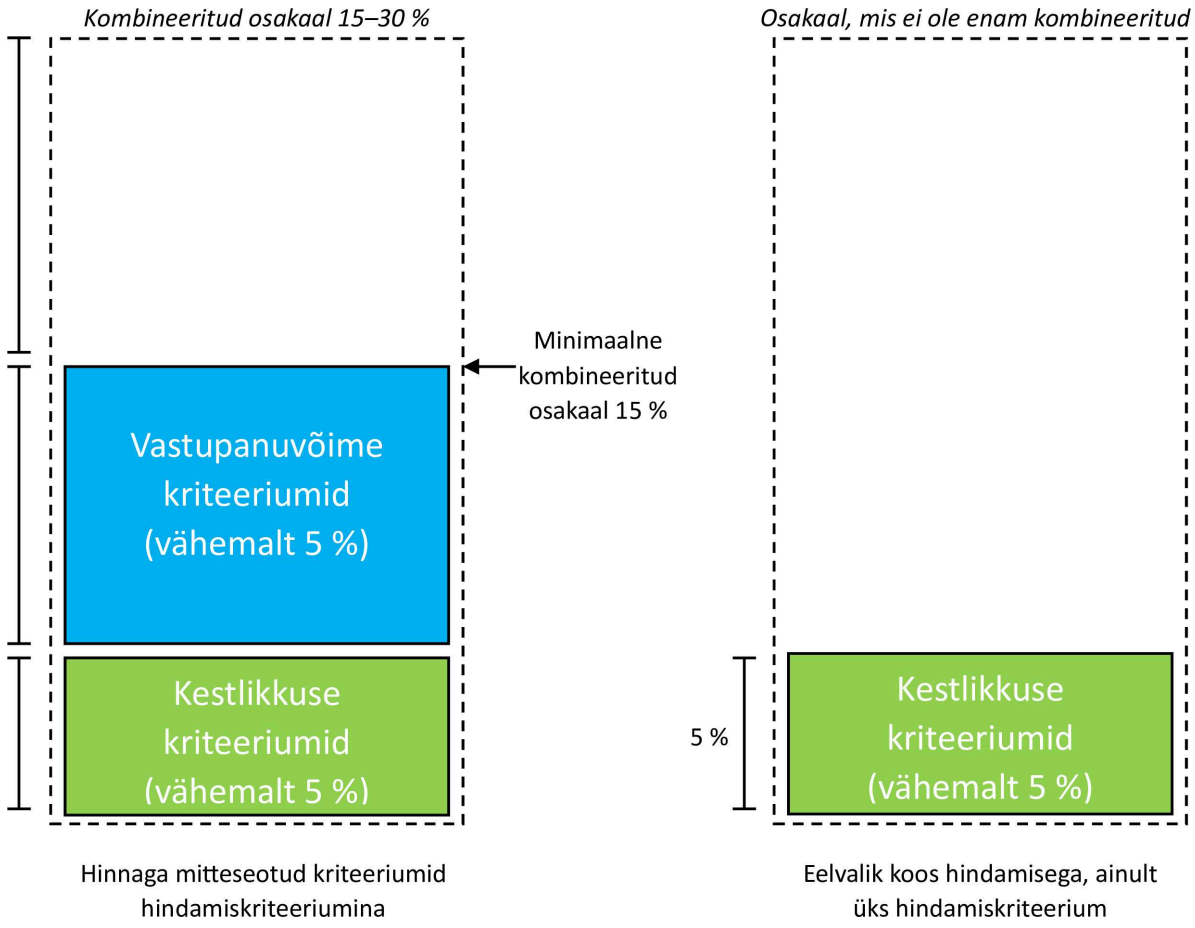
Nagu on selgitatud rakendusmääruse põhjenduses 9: „[o]tsustamisel, kas rakendada vastupanuvõimet nullnetotehnoloogiate või nende peamiste erikomponentide puhul eelkvalifitseerimis- või hindamiskriteeriumina, peaksid asjaomased asutused võtma arvesse liidu sõltuvuse taset kolmandast riigist selle nullnetotehnoloogia või selle peamise erikomponendi puhul, alternatiivsete tarneallikate kättesaadavust ja mõju, mida vastupanuvõime kasutamine hindamiskriteeriumi asemel eelkvalifitseerimiskriteeriumina võiks selle peamise erikomponendi tarnimisele avaldada“. Tagamaks, et need kaalutlused kajastuvad asjakohaselt võistupakkumise ülesehituses, peaksid liikmesriigid vältima negatiivset mõju pakkumismenetluse konkurentsivõimele ning määratlema ja hindama kriteeriume objektiivsel, läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil, mis ei too kaasa kulude ebaproportsionaalset suurenemist. Nii võib see olla näiteks juhul, kui eelkvalifitseerimiskriteeriumina kohaldatava hinnaga mitteseotud kriteeriumiga piiratakse tarnijate arvu, kuna hinnaga mitteseotud kriteeriumi kirjeldusest on välja jäetud tarnijad, kelle puhul on selle kriteeriumi täitmine eriti keeruline või kulukas, näiteks asjaomase nullnetotehnoloogia lõpptoote tehniliste omaduste tõttu. Sellistel juhtudel peaksid liikmesriigid kaaluma hindamiskriteeriumi kasutamist eelkvalifitseerimiskriteeriumi asemel või kui kasutatakse eelkvalifitseerimiskriteeriumi, sõnastama selle viisil, mis tagab tarnijate laialdase osalemise.

Hinnaga mitteseotud kriteeriumide osakaal hindamiskriteeriumina

Artikli 26 lõikes 4 on sätestatud, et „[l]iikmesriigid omistavad igale kriteeriumile, mille alusel hinnatakse võistupakkumise panust kestlikkusse ja vastupanuvõimesse, kui neid kohaldatakse hindamiskriteeriumidena, miinimumkaalu, mis moodustab 5 %, ning kogukaalu, mis moodustab 15–30 % hindamiskriteeriumidest“. See tähendab, et kui hinnaga mitteseotud kriteeriume kohaldatakse hindamiskriteeriumina, siis peaks nende miinimumosakaal olema kokku 15 % ja iga kriteeriumi puhul 5 %. Näiteks liikmesriik, kes kohaldab vastupanuvõime ja keskkonnakestlikkuse kriteeriume võistupakkumise hindamiskriteeriumina, võib omistada neile kombineeritud osakaalu 15 % (nt 5 % keskkonnakestlikkusele ja 10 % vastupanuvõimele). Kui liikmesriik kombineerib eelkvalifitseerimis- ja hindamiskriteeriumid ning kasutab hindamiskriteeriumina ainult ühte hinnaga mitteseotud kriteeriumi (nt innovatsioon eelkvalifitseerimiskriteeriumina ja vastupanuvõime hindamiskriteeriumina), siis peaks hinnaga mitteseotud hindamiskriteeriumi osakaal olema vähemalt 5 %.

Joonis 4

Hinnaga mitteseotud kriteeriumide osakaal

Sellega ei piirata võimalust anda hinnaga mitteseotud hindamiskriteeriumile suurem osakaal, kui ei anta riigiabi ([15]). Võimalust kasutada hinnaga mitteseotud kriteeriume, kui antakse riigiabi, on otseselt tunnustatud riigiabi eeskirjades (kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised ning puhta tööstuse kokkuleppega seotud riigiabi raamistik) ([16]). Täiendavad suunised on esitatud taastuvenergia võistupakkumiste kavandamise suunistes ([17]). Kui võistupakkumise puhul antakse riigiabi, siis peab hinnaga mitteseotud hindamiskriteeriumide osakaal olema kooskõlas riigiabi eeskirjadega kehtestatud hinnaga mitteseotud kriteeriumide mis tahes piiranguga. Artikli 26 lõike 4 hinnaga mitteseotud kriteeriumide 30 % osakaal on vastavuses 2022. aasta kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunistega ([18]) ning 2025. aasta puhta tööstuse kokkuleppega seotud riigiabi raamistikuga ([19]), millega on kehtestatud hinnaga mitteseotud kriteeriumide maksimaalne osakaal 30 % riigiabi hõlmavatele võistupakkumistele. Riigiabi hõlmavate võistupakkumiste näide on kahesuunalised hinnavahelepingud.

4. **HINNAGA MITTESEOTUD KRITEERIUMIDE MÄÄRAMINE JA HINDAMINE**

Rakendusmääruses on täpsustatud nullnetotööstuse määruses märgitud hinnaga mitteseotud kriteeriume, et ühtlustada võimaluste piires nende kavandamist ja kohaldamist taastuvenergia võistupakkumistel ELis. See aitab vähendada tehingukulusid, tagada õiguskindluse ja vältida siseturu killustatust, tagades liikmesriikidele jätkuvalt paindlikkuse kohandada kriteeriume oma riiklike võistupakkumissüsteemidega ja poliitikaeesmärkidega. Kuid täielik ühtlustamine ei olnud kõigil juhtudel võimalik. Näiteks töötatakse rakendusmäärusega välja teatavaid keskkonnakestlikkuse kriteeriume, mida liikmesriigid võivad võistupakkumistel kohaldada, neid täielikult ühtlustamata. Lisaks sellele saavad liikmesriigid jätkuvalt kohaldada muid keskkonnakestlikkusega seotud kriteeriume kui need, mis on sätestatud rakendusmääruses.

Hinnaga mitteseotud kriteeriumide kavandamine ja kohaldamine võib olla vastavusse viidud muul viisil kui regulatiivse ühtlustamise teel, s.o kooskõlastades tegevust liikmesriikide vahel, sh nullnetotööstuse määruse platvormi kaudu. See on oluline eesmärgiga tagada hinnaga mitteseotud kriteeriumide ühtne kohaldamine, et vältida turu killustatust ja anda sidusrühmadele selge signaal.

Iga hinnaga mitteseotud kriteeriumi tuleks hinnata ja sellele tuleks anda punkte sõltumatult, tagades et pakkumusi hinnatakse objektiivselt.

([15]) See on võimalik ainult juhul, kui selle hinnaga mitteseotud kriteeriumide suurema osakaalu kaasamine ei põhjusta abi mitteandmise meetme ümberliigitamist riigiabi meetmeks kooskõlas komisjoni teatisega riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (ELT C 262, 19.7.2016, lk 1).

([16]) Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste punktid 49 ja 50, ning puhta tööstuse kokkuleppega seotud riigiabi raamistiku punkti 15 alapunkt d:
kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste alusel heaks kiidetud toetuskavade puhul: „Konkurentsipõhises pakkumismenetluses pakkumuste järjestamiseks [kui riigiabi antakse] ja lõpptulemusena abi andmiseks kasutatavate valikukriteeriumidega tuleks üldjuhul meetme põhieesmärkide saavutamisse antav panus otseselt või kaudselt seostada taotleja taotletud abisummaga. Seda võib väljendada näiteks abina keskkonnakaitse ühiku kohta või abina energiaühiku kohta. Samuti võib olla asjakohane lisada muid valikukriteeriume, mis ei ole otseselt ega kaudselt seotud meetme põhieesmärkidega. Niisugustel juhtudel ei või selliste muude kriteeriumide osakaal olla suurem kui 30 % kõigi valikukriteeriumide kaalust. Liikmesriik peab kavandatud lähenemisviisi põhjendama ja tagama, et see on taotletavate eesmärkide saavutamiseks sobiv.“
Puhta tööstuse kokkuleppega seotud riigiabi raamistiku alusel heaks kiidetud toetuskavade puhul: „„võistupakkumine“ – pakkumismenetlus, mis vastab kõigile järgmistele tingimustele: i) pakkumismenetlus on avatud, selge, läbipaistev ja mittediskrimineeriv ning põhineb objektiivsetel kriteeriumidel, mis on eelnevalt kindlaks määratud kooskõlas meetme eesmärgiga ja mis viivad miinimumini strateegilise pakkumise riski; ii) vähemalt 70 % kõigist pakkumuste järjestamisel kasutatavatest valikukriteeriumidest käsitlevad abi keskkonnakaitse ühiku kohta (nt abi võrdlusenergia toodangu või ülesseatud võimsuse või paindlikkusteenuse ühiku kohta vastavalt jaotisele 4 või eurot vähendatud süsinikuheite tonni või säästetud energia ühiku kohta vastavalt jaotisele 5); [---]“.

([17]) Komisjoni talituste töödokument „Suunised liikmesriikidele taastuvenergia võistupakkumiste kavandamise kohta“, mis on lisatud komisjoni soovitusele taastuvenergia võistupakkumiste korralduse kohta (C(2024) 2650).

([18]) Komisjoni teatis „Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised alates aastast 2022“ (ELT C 80, 18.2.2022, lk. 1).

([19]) Komisjoni teatis „Puhta tööstuse kokkuleppe toetamiseks võetavate riigiabimeetmete raamistik“ (ELT C, C/2025/3602, 4.7.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3602/oj).

4.1. **Vastutustundlik ärikäitumine**

Vastutustundliku ärikäitumise kriteerium on kohustuslik eelkvalifitseerimiskriteerium. Selle eesmärk on tagada, et pakkujate tegevus on kooskõlas ühiskonna ja looduse vajadustega. See tugineb asjakohasele rahvusvahelisele standardiraamistikule. Rakendusmääruse põhjenduse 3 kohaselt peaks vastutustundlikku ärikäitumist käsitlev hinnaga mitteseotud kriteerium „minema kaugemale kehtivas liidu õiguses sätestatud hoolsuskohustuse nõuetest, nõudes meetmete võtmist hoolsuskohustuse põhielementide käsitlemiseks pakkuja võistupakkumisega seotud üldises äritegevuses." Rakendusmääruse artikli 4 kohaldamisala on seega laiem kui direktiivi (EL) 2024/1760 (mis käsitleb äriühingute kestlikkusalast hoolsuskohustust) artikli 5 lõike 1 punktides a–g sätestatud kohustus laiemale äriühingute kogumile (s.o direktiivi 2013/34/EL (äriühingute kestlikkusaruandluse kohta) ([20]) kohaldamisalasse kuuluvad äriühingud, nagu on määratletud selle artiklites 19a ja 29a ning nende edasistes muudatustes) ning nende juba selle kohaldamisalasse kuuluvate äriühingute puhul eeldatakse selle kohaldamist (mis on nähtud ette 2029. aasta juuliks). Rakendusmääruse artikliga 4 kehtestatakse erinevad kohustused olenevalt pakkuja profiilist. Pakkujate üldine kohustus (erandiks on füüsilised isikud, pakkujad, kes ei kuulu direktiivi 2013/34/EL artiklite 19a ja 29a kohaldamisalasse ning energiakogukonnad) on võtta meetmeid, et võtta võistupakkumisega seotud oma äritegevuse käigus arvesse hoolsuskohustuse põhielemente, mis on sätestatud direktiivi (EL) 2024/1760 (mis käsitleb äriühingute kestlikkusalast hoolsuskohustust) artikli 5 lõike 1 punktides a–g, ning anda üldsusele teada oma vastutustundlikust ärikäitumisest avaliku teadaande teel, mis hõlmab vähemalt delegeeritud määruse (EL) 2023/2772 I lisa punkti 61 alapunktides a–e loetletud põhielemente.

Direktiiviga (EL) 2024/1760 on kindlaks määratud kriteeriumid, mida kohaldatakse nullnetotööstuse määrusekohaldamisel. Kuna rakendusmääruse artiklis 4 on dünaamilised ristviited direktiivile 2013/34/EL ja direktiivile (EL) 2024/1760, viiakse kohaldatavad kriteeriumid automaatselt vastavusse kõnealuse kahe direktiivi sisuga, kui see muutub. Direktiiviga (EL) 2024/1760, nagu seda on muudetud kestlikkuse koondpaketiga, on kindlaks määratud nullnetotööstuse määruse otstarbel kohaldatavad tulemuslikkuskriteeriumid ning tagatud kõigi nullnetotööstuse määruse kohaldamisalasse kuuluvate ettevõtete puhul, et kedagi ei diskrimineerita.

Füüsilised isikud, pakkujad, kes ei kuulu direktiivi 2013/34/EL artiklite 19a ja 29a kohaldamisalasse, ning energiakogukonnad, kes esitavad pakkumuse projektide kohta, mille võimsus on alla 10 MW, ei pea neid kohustusi täitma. Kui nad esitavad pakkumuse projekti kohta, mille võimsus on üle 10 MW, siis peavad nad siiski andma oma võistupakkumisega seotud äritegevuse raames aru hoolsuskohustuse põhielementidest, mis on esitatud delegeeritud määruse (EL) 2023/2772 I lisa punkti 61 alapunktides c ja d, või kasutades liidu tasandil soovitatud vabatahtlikke kestlikkusaruandluse standardeid, kui need on olemas. Kuid asjaomased ametiasutused võivad otsustada kohaldada ka nende pakkujate suhtes üldisi hoolsuskohustusi (sel juhul aruandekohustus ei kehti). See võib nii olla näiteks juhul, kui liikmesriik on mures, et pakkuja puhul võib tegelik kasusaaja olla suurem arendaja või muu kolmas isik või ta võib olla kõnealuse arendaja või isiku kontrolli all.

Kui pakkumust esitav üksus on projektiettevõte, siis võib ta täita rakendusmääruse artikli 4 lõike 2 kohaseid aruandlusnõudeid oma emaettevõtja konsolideeritud kestlikkusaruande abil, kui projektiettevõtte äritegevust käsitlev asjakohane teave on selles aruandes selgesti kindlakstehtav ja pädeval asutusel on võimalik kontrollida vastavust kohaldatavatele hoolsuskohustuse nõuetele. Samas tuleb märkida, et kohustus täita rakendusmääruse artikli 4 lõikes 1 sätestatud hoolsuskohustuse nõudeid jääb projektiettevõttele endale. Kuigi emaettevõtja võib teatada projektiettevõtte tegevusest, ei saa ta täita projektiettevõtte asemel kõiki hoolsuskohustuse elemente, millele on osutatud direktiivi (EL) 2024/1760 artikli 5 lõikes 1. Näiteks ei saa emaettevõtja peatada projektiettevõtte lepingute täitmist, kui kahjulikku mõju ei ole võimalik piisavalt ennetada või maandada, nagu on sätestatud direktiivi (EL) 2024/1760 artiklites 10 ja 11.

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/34/EL teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete kohta ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/43/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ (ELT L 182, 29.6.2013, lk 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj).

4.2. **Küberturvalisus ja andmeturve**

Elektrisüsteemiga seotud suurenevate küberriskide tõttu on küberturvalisus ja andmete turvalisus lisatud nullnetotööstuse määruse artiklisse 26 kohustusliku eelkvalifitseerimiskriteeriumina. See hinnaga mitteseotud kriteerium peaks tagama, et pakkujad rakendavad meetmeid kindlaks tehtud küberriskide ohjamiseks, sh tarneahela turvariskide puhul. Rakendusmääruse artikli 5 eesmärk on tagada, et võetakse kasutusele riskijuhtimise lähenemisviis, millega edendatakse tulemuslikku rakendamist ja vähendatakse samal ajal liikmesriikide ja pakkujate halduskoormust.

Rakendusmääruse artikli 5 punkti a kohaselt peavad kõik pakkujad võtma taastuvenergiarajatise võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse tagamiseks asjakohaseid ja proportsionaalseid tehnilisi, tegevuslikke ja korralduslikke meetmeid, mis kajastavad sisseprojekteeritud turbe ja vaiketurbe põhimõtteid. See tähendab, et liikmesriigid võivad vajaduse korral nõuda pakkujatelt direktiivi (EL) 2022/2555 (küberturvalisuse 2. direktiiv) ([21]) artikli 21 lõikes 2 sätestatud küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete rakendamist. Küberturvalisuse ja andmete turvalisuse nõude kohaldamisega on hõlmatud kõik pakkujad olenemata sellest, kas nad kuuluvad küberturvalisuse 2. direktiivi kohaldamisalasse või mitte. Seega peaksid liikmeriigid nõudma võistupakkumisel osalevatelt pakkujatelt, kes ei kuulu küberturvalisuse 2. direktiivi kohaldamisalasse, küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete rakendamist sellest direktiivist tulenevate põhimõtete alusel. Küberturvalisuse 2. direktiivi põhimõtete kohaselt peaksid liikmesriigid tagama, et kõnealuse direktiivi artikli 21 lõikes 2 osutatud meetmete puhul võetakse arvesse tehnika taset ja vajaduse korral asjakohaseid Euroopa ja rahvusvahelisi standardeid ning samuti rakendamise kulusid. Nende meetmete proportsionaalsuse hindamisel tuleb võtta igakülgselt arvesse pakkuja riskidele avatuse määra, pakkuja suurust ning intsidentide esinemise tõenäosust ja nende tõsidust, sealhulgas nende ühiskondlikku ja majanduslikku mõju.

Seoses nõudega, et taastuvenergiarajatise võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse tagamiseks võetavad tehnilised, tegevuslikud ja korralduslikud meetmed peaksid kajastama sisseprojekteeritud turbe põhimõtet, peaks pakkuja (enne rajatises kasutatava võrgu- ja infosüsteemi, sh tarkvara väljatöötamist) kehtestama võrgu- ja infosüsteemi turvalise väljatöötamise normid ning kohaldama neid kõnealuste süsteemide asutusesisese väljatöötamise või süsteemide alltöövõtu korras väljatöötamise raames. Normid peaksid hõlmama kõiki olelusringi etappe, sh tehnilist kirjeldust, kavandamist, väljatöötamist, rakendamist, hooldamist ja testimist.

Digielementidega toodete, sh nii riist- kui ka tarkvara puhul on küberkerksuse määruses (määrus (EL) 2024/2847) (edaspidi „küberkerksuse määrus“) sätestatud **küberturvalisuse nõuded, millega määratakse kindlaks sisseprojekteeritud turbe lähenemisviis**. Tootjad, liikmesriigid ja muud sidusrühmad leiavad asjakohase teabe küberkerksuse määruse rakendamise kohta komisjoni veebisaidilt ([22]), sh korduma kippuvad küsimused ([23]). Euroopa tasandil aitavad Euroopa standardiorganisatsioonide väljatöötatavad harmoneeritud standardid (vt küberkerksuse määruse Euroopa standardid | STAN4CR), komisjoni tulevased suunised ja Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ameti (edaspidi „ENISA“) tehnilised suunised ([24]) aitavad veelgi rakendada sisseprojekteeritud turbe lähenemisviisi. Muude ressursside hulka kuuluvad liikmesriikide avaldatud riiklikud suunised ([25]). Lisaks sellele on ENISA ja Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus kaardistanud olemasolevad Euroopa ja rahvusvahelised standardid *küberkerksuse määruse nõuete kaardistamise* uuringus ([26]).

([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2555, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega muudetakse määrust (EL) nr 910/2014 ja direktiivi (EL) 2018/1972 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv (EL) 2016/1148 (küberturvalisuse 2. direktiiv) (ELT L 333, 27.12.2022, lk 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj).

([22]) https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/cyber-resilience-act-implementation.

([23]) https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/cyber-resilience-act-implementation-frequently-asked-questions.

([24]) https://www.enisa.europa.eu/.

([25]) https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cra-manufacturers.

([26]) Hernandez Ramos, J.L., Karopoulos, G., Nai Fovino, I., Spigolon, R., Sportiello, L., Steri, G., Gorniak, S., Magnabosco, P., Atoui, R., Crippa Martinez, C., „Cyber Resilence Act Requirements Standards Mapping“ (Küberkerksuse määruse nõudeid käsitlevate standardite kaardistamine), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2024, https://data.europa.eu/doi/10.2760/905934, JRC137340.

Väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda (edaspidi „EMP“) asuvaid taastuvenergiarajatisi käsitlevate andmete salvestamine ja töötlemine võib teatavatel tingimustel tekitada võimalikku ohtu rajatise turvalisusele ja üldisele süsteemile ning see võib olla vastuolus rakendusmääruse artiklis 5 kirjeldatud riskijuhtimise lähenemisviisiga. Rakendusmääruses on seega kirjeldatud kahte juhtumit, mille puhul pakkujad peavad tagama, et andmeid ei salvestata või töödelda väljaspool EMPd.

1) Kui pakkuja kuulub sellise kolmanda riigi jurisdiktsiooni alla, kes nõuab, et pakkuja esitaks selle kolmanda riigi ametiasutustele teabe tarkvara või riistvara turvanõrkuste kohta, enne kui neid turvanõrkusi on teadaolevalt ära kasutatud.

2) Kui pakkuja kuulub sellise kolmanda riigi jurisdiktsiooni, mille puhul on liidu või võistupakkumist korraldava liikmesriigi nimel avaldatud avalik teadaanne selle kohta, et selle kolmanda riigi territooriumil tegutsevad ohusubjektid on korraldanud pahatahtlikke kübertegevusi või -kampaaniaid.

Liikmesriigid peavad tegema kindlaks eespool osutatud kolmanda riigi jurisdiktsioonid, kasutades rakendusmääruses sätestatud kriteeriume. Mis puutub kriteeriumisse, mis käsitleb liidu nimel avaldatud avalikku teadaannet selle kohta, et selle kolmanda riigi territooriumil tegutsevad ohusubjektid on korraldanud pahatahtlikke kübertegevusi või -kampaaniaid, siis põhjendus 5 sisaldab viidet küberdiplomaatia meetmete kogumile ([27]), mis on nõukogu 2017. aasta juuni järeldustega loodud pahatahtlikule kübertegevusele ELi ühise diplomaatilise reageerimise raamistik (https://www.cyber-diplomacy-toolbox.com/). Selles põhjenduses on samuti selgitatud, et liikmesriigid peaksid võtma arvesse mis tahes piiravaid meetmeid, mille liit on kehtestanud välistele küberrünnetele reageerimiseks ja mis põhinevad nõukogu 17. mai 2019. aasta ([28]) määrusel (EL) 2019/796. Kõnealuse nõukogu määruse lisas on esitatud nende kolmandate riikide loetelu, mille kohta seda liiki teadaanne on avaldatud. Võistupakkumist korraldava liikmesriigi nimel avaldatavate kõnealuste avalike teadaannete puhul soovitatakse liikmesriikidel konsulteerida oma küberdiplomaatia eest vastutavate ametiasutustega, et teha kindlaks, kas ja kui jah, siis millistes aspektides on kõnealused avalikud teadaanded avaldatud.

Kui üks neist kahest tingimusest on täidetud, siis peavad pakkujad esitama üksikasjaliku küberturvalisuse kava, milles on kirjeldatud tehnilisi, tegevuslikke ja korralduslikke meetmeid, mida on rakendatud eesmärgiga tagada, et nende võistupakkumisega seotud äritegevuse käigus kasutatud või loodud andmeid salvestatakse ja töödeldakse EMPs ning neid ei edastata väljapoole EMPd. See nõue kehtib IKT-toodete ja -teenustega seotud selliste andmete kohta, mida kasutatakse pakkuja projekti raames, mitte kõigi nende andmete kohta, mis on loodud ja salvestatud pakkuja või tema tarnijate laiema tegevuse käigus. Andmeid käsitatakse EMPs salvestatuna ja töödelduna, kui neid salvestatakse ja töödeldakse pakkuja ruumides EMPs või tema serverites EMPs. Lisaks sellele käsitatakse pilves salvestatud ja töödeldud andmeid EMPs salvestatutena ja töödeldutena, kui neid salvestatakse ja töödeldakse üksnes kõnealust pilve teenindavates andmekeskustes, mis asuvad EMPs. See kehtib ka varundamise ja varuserverite kohta, mis peavad samuti paiknema EMPs.

Nagu on märgitud rakendusmääruse põhjenduses 4, seisavad taastuvenergiarajatised silmitsi suure hulga võimalike tarneahelaga seotud küberriskidega, nagu tarneahela märkimisväärne ja ootamatu korruptsioon, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia toodete, teenuste või protsesside kättesaamatus **tarneahelas** või tarneahelas osalejate, sealhulgas väga kõrgel tasemel ning sihikindlate pahatahtlike riiklike ja kuritegelike osalejate algatatud küberründed. Rakendusmääruse artikli 5 punkti c kohaselt peavad pakkujad seetõttu tagama ja tõendama, et kui nad tuginevad taastuvenergiarajatises kasutatavate IKT-toodete tarnimise või selle toimimisega seotud IKT-teenuste osas tarnijatele, siis võtavad need tarnijad punktis a osutatud meetmeid. Seega peavad tarnijad samuti võtma taastuvenergiarajatise võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse tagamiseks asjakohaseid ja proportsionaalseid tehnilisi, tegevuslikke ja korralduslikke meetmeid, mis kajastavad sisseprojekteeritud turbe ja vaiketurbe põhimõtteid, sealhulgas direktiivi (EL) 2022/2555 artikli 21 lõikes 2 loetletud meetmeid, kui need on asjakohased. Lisaks sellele kohaldatakse rakendusmääruse artikli 5 punkti b sätteid samuti IKT-toodete ja -teenuste tarnijate suhtes, kelle puhul kehtib üks eespool märgitud kahest tingimusest, millisel juhul peavad nad samuti võtma meetmeid, millega tagatakse nende võistupakkumisega seotud äritegevuse raames kasutatud või loodud andmete salvestamine ja töötlemine EMPs ning et neid ei edastata väljapoole EMPd. Kuna IKT tarnijad ei esita võistupakkumisel otseselt pakkumusi ja nad valib välja pakkuja, on pakkuja kohustus tagada, et mis tahes IKT-tarnija, kes vastab ühele neist tingimustest, täidab samuti kõnealust kohustust.

([27]) Nõukogu järeldused pahatahtlikule kübertegevusele ELi ühise diplomaatilise reageerimise raamistiku kohta („küberdiplomaatia meetmete kogum“), 19. juuni 2017.

([28]) Nõukogu 17. mai 2019. aasta määrus (EL) 2019/796 piiravate meetmete kohta, millega takistada liitu või selle liikmesriike ähvardavaid küberründe (ELT L 129I, 17.5.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/796/oj).

Seda kohaldatakse kõigi taastuvenergiarajatises kasutatavate IKT-toodete või selle toimimisega seotud IKT-teenuste suhtes. Määruses (EL) 2019/881 (küberturvalisuse määrus) on IKT-tooted määratletud kui „võrgu- või infosüsteemi element või elementide rühm“ ning IKT-teenused on määratletud kui „teenus, mis koosneb täielikult või peamiselt võrgu- ja infosüsteemide kaudu teabe edastamisest, säilitamisest, väljavõtmisest või töötlemisest“ ([29]). IKT-toodete ja -teenuste ammendav lõplik loetelu puudub, kuna need tooted ja teenused arenevad jätkuvalt.

Rakendusmääruse artikli 16 lõikes 4 on sätestatud: „Artiklis 5 osutatud kriteeriumidele vastavuse hindamiseks nõutakse pakkujatelt, et nad esitaksid pakkumisprojekti küberturvalisuse kava ja ajakohastaksid seda projekti rakendamise ajal regulaarselt.“ Võistupakkumisel nõuetele vastavuse tõendamiseks esitatava küberturvalisuse kava konkreetsed nõuded peaks kehtestama võistupakkumist korraldav liikmesriik. Küberturvalisuse kavas tuleks dokumenteerida, kuidas pakkuja teeb kindlaks küberturvalisuse riskid ja käsitleb neid, sh kuidas pakkuja ja, kui see on kohaldatav, tema tarnijad rakendavad nõutavaid tehnilisi, tegevuslikke ja korralduslikke meetmeid. Samal moel võib kindlustase ulatuda enda kinnitustest, sõltumatu kolmanda isiku auditiaruannetest või sertifikaatidest (nt asjakohase ISO/IEC 27.001 sertifitseerimise käigus) küberturvalisuse valdkonnas pädevate asutuste inspekteerimisaruanneteni.

Rakendusmääruse artikli 5 punktis d sätestatud tegevuse üle kontrolli säilitamise kriteeriumi puhul on artikli 2 punktis 5 seega määratletud „kontroll tegevuse üle“ kui „õigus kehtestada igapäevast tegevust, protsesse ja ressursse reguleeriv tegevuspoliitika ja seda rakendada, et tagada rajatise, eelkõige selle võrgu- ja infosüsteemide tõrgeteta toimimine“. Seega on tegevuse üle kontrolli säilitamise kriteeriumi otsustav nõude see, et i) käitajal on õigus kehtestada ja rakendada tegevuspõhimõtteid, mis käsitlevad rajatise tegevuse jätkumist, eelkõige küberründe puhul, mis mõjutab rajatise ja võrgu ning rajatist toetavate infosüsteemide ladusat toimimist, ning et ii) see käitaja on asutatud EMPs. Järgmised „tegevuse üle kontrolli säilitamise“ näited on võimalikud rakendamise lähenemisviisid, aga tegemist ei ole ammendava loeteluga. Valitav lähenemisviis oleneb igast olukorrast, kättesaadavatest ressurssidest, kõnealuse tegevuse keerukusest ja muudest teguritest.

1) Kõige suurema kontrolli omamiseks võib EMPs asutatud käitaja hoida kasutuses varukontrollikeskuseid, mille abil on võimalik jätkata tavapärast tegevust isegi täieliku teenuskatkestuse korral. Kuigi selle lähenemisviisi abil maksimeeritakse vastupanuvõime kriteeriumi, põhjustab see üldjuhul suuremaid tegevuskulusid.

2) Alternatiiv oleks võtta kasutusele tegevuspõhimõtted ja protseduurid, millega tagatakse asjakohased dokumendid, üleandmise menetlused, varuseadmed, oskustööliste korrapärane koolitus ja korrapärased õppused, et tagada keskkonna ladus ülevõtt ja võime kõnealuseid tegevuspõhimõtteid ja protseduure rakendada.

3) Teine variant on sõlmida lepingud alternatiivsete teenuseosutajatega, tagades et neil on eksperdioskused ja võime võtta tõrke korral tegevus üle. Kõnealused lepingud peaksid aitama edendada ladusat üleminekut ja minimeerima teenuste katkestusi.

4) Pakkujad peavad kõigil juhtudel suutma tõendada, et neil on kasutusel mehhanismid tegevuse üle kontrolli säilitamiseks, eelkõige küberründe korral.

4.3. **Võime projekt täielikult ja õigeaegselt ellu viia**

Eelkvalifitseerimiskriteeriumid, mis on seotud võimega projekt täielikult ja õigeaegselt ellu viia, on taastuvenergia võistupakkumiste tüüpnõuded. Rakendusmääruse artiklis 6 on sätestatud Euroopas väljakujunenud parimad tavad. Selles on märgitud pakkujate ja projektidega seotud dokumentide loetelu ning sellega on kehtestatud pakkujatele kohustus esitada kaks või enam dokumenti kõnealusest loetelust. Liikmesriikide ülesanne on otsustada, millised kaks (või enam) dokumenti loetelust pakkujad peavad esitama. Liikmesriigid peaksid kohandama võistupakkumise jaoks nõutavaid dokumente võistupakkumise omadustega, nagu projekti kulud, projekti riskid, projekti võimsus, tehnoloogia arengutase ja innovatsiooni määr, mida võistupakkumisega nõutakse, ning muud asjakohased turutingimused.

([29]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/881, mis käsitleb ENISAt (Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia küberturvalisuse sertifitseerimist ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 526/2013 (küberturvalisuse määrus) (ELT L 151, 7.6.2019, lk 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj).

4.4. **Panus vastupanuvõimesse**

Nullnetotööstuse määruse artikli 26 lõike 2 kohaselt peavad võistupakkumised panustama „vastupanuvõimesse, võttes arvesse kolmandast riigist pärineva nullnetotehnoloogia või nende peamiste erikomponentide osakaalu, mis moodustab rohkem kui 50 % selle konkreetse nullnetotehnoloogia või selle peamiste erikomponentide tarnetest liidus."

Rakendusmääruse põhjenduse 9 kohaselt on vastupanuvõime kriteeriumi eesmärk tagada Euroopa Liidu kindel ja kestlik energiavarustus seeläbi, et: i) vähendatakse praegust sõltuvust ja hoitakse ära uusi strateegilisi sõltuvusi ühest kolmandast riigist taastuvenergia nullnetotehnoloogia ja selle peamiste erikomponentide tarnimisel, ning ii) suurendatakse selliste tehnoloogiatoodete ja nende komponentide tootmisvõimsust liidus. Sealjuures ei tohiks seada ohtu direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 3 lõikes 1 sätestatud liidu 2030. aasta siduva taastuvenergiaeesmärgi saavutamist.

Selle eesmärgi saavutamiseks tugineb rakendusmääruse artikkel 7 rakendusmääruses (EL) 2025/1178 ([30]) esitatud lõpptoodete ja peamiste erikomponentide loetelule ning selles esitatakse kolm normide komplekti, mida kohaldatakse kolme eri stsenaariumi suhtes ([31]):

1) **Komisjon on teinud kindlaks sõltuvuse taastuvenergiatehnoloogia lõpptoodete tarnest, mis kuulub nullnetotööstuse määruse artikli 26 kohaldamisalasse:** ([32]) liikmesriigid peavad piirama osalemist asjakohaste võistupakkumistega või andma punkte lähtuvalt päritoluga seotud nõuetest sellise lõpptoote ja teatava arvu peamiste erikomponentide puhul, mis pärinevad kolmandast riigist, millest liit ülemäära sõltub, nagu on sätestatud rakendusmääruse artikli 7 lõike 1 punktides a–f. Lisaks sellele on rakendusmääruse artikli 7 lõikes 1 sätestatud piirangud teatavate strateegiliste põhikomponentide päritolule, mis on määratud kindlaks lähtuvalt nende tehnoloogilisest väärtusest ja kesksest rollist energiavarustuskindluse ning konkreetse nullnetotehnoloogia tarneahela puhul. Need nõuded määrati, võttes arvesse nullnetotööstuse määruse artikli 26 kohaldamisalasse kuuluva eri taastuvenergiatehnoloogia konkreetseid asjaolusid ja omadusi, nagu alternatiivsete tarneallikate olemasolu, piisav üleilmne tootmisvõimsus, tehnoloogia arengutase ja -kiirus, mitmekesistamise mõju tarneahelale ja üldised kulud.

   Rakendusmääruse artikli 7 lõike 1 teises lõigus on märgitud, et kui „lisaks esimeses lõigus nimetatud tingimustele on rohkem kui 85 % ühe või mitme peamise erikomponendi tarnetest liidus pärit ühest kolmandast riigist, lubavad liikmesriigid võistupakkumisel osaleda või punkte saada üksnes pakkumistel, milles vähemalt ühe peamise erikomponendi puhul ei ületa kõnealusest kolmandast riigist pärit komponendi kogus 85 %." Selle nõude eesmärk on takistada pakkujatel, kui nad valivad, millist komponenti nad hangivad väljastpoolt riiki, millest sõltutakse, süstemaatiliselt valimast komponente, mille puhul esineb väga suur sõltuvus (üle 85 %), ning keskendumast ainult väikese sõltuvuse määraga komponentide mitmekesistamisele. Pakkujatelt ei nõuta selle nõude järgimist kõigi nende komponentide puhul, mille puhul esineb sõltuvus üle 85 %, aga ainult vähemalt ühe puhul (s.o kui kõnealuse suure sõltuvusega on kaks või enam komponenti, siis saavad pakkujad valida selle nõude täitmise neist ainult ühe puhul.) Kui pakkuja juba mitmekesistab artikli 7 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud nõuete täitmise teel vähemalt ühe komponendi tarnet, mille puhul Euroopa Liidul on suurem sõltuvus kui 85 %, siis loetakse täidetuks ka teise lõigu nõuded. Näiteks kui fotoelektrilise päikeseenergia projekti pakkuja kasutab fotoelektrilist süsteemi, mille elemendid

([30]) Komisjoni 23. mai 2025. aasta rakendusmäärus (EL) 2025/1178, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1735 rakenduseeskirjad seoses nullnetotehnoloogia lõpptoodete ja nende peamiste erikomponentide loeteluga, et hinnata panust vastupanuvõimesse (ELT L, 2025/1178, 18.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2025/1178/oj).

([31]) Kõnealuste normide kohaldamise vooskeem on esitatud käesoleva teatise lisas.

([32]) Rohkem kui 50 % tarnest Euroopa Liidus pärineb ühest kolmandast riigist või vähemalt 40 % tarnest Euroopa Liidus pärineb ühest kolmandast riigist ja see on suurenenud keskmiselt vähemalt 10 protsendipunkti kahe järjestikuse aasta jooksul. Viimane teatis: komisjoni 18. juuni 2025. aasta teatis (EL) 2025/9034 (ELT C, C/2025/3236, 18.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3236/oj).

ei ole pärit kolmandast riigist, millest Euroopa Liit sõltub, ja komisjon on leidnud oma teatises erinevatest kolmandatest riikidest pärineva tarne osakaalu kohta ([33]), et ühest kolmandast riigist tarnitakse rohkem kui 85 % fotoelektrilistest elementidest, siis täidab pakkumus ka artikli 7 lõike 1 teise lõigu nõuded ([34]).

2) **Komisjon ei ole teinud kindlaks sõltuvust taastuvenergiatehnoloogia lõpptoodete tarnest, mis kuulub nullnetotööstuse määruse artikli 26 kohaldamisalasse, aga ta on teinud kindlaks sõltuvuse ühe või enama nende peamise erikomponendi puhul:** liikmesriigid peavad piirama võistupakkumisel osalemist või andma punkte ainult pakkumustele, mille puhul kõnealusest kolmandast riigist pärineva iga peamise erikomponendi kogus ei ületa 50 %. Kõnealust piirangut tuleks mõõta projekti tasandil ja mitte ühe lõpptoote tasandil. Näiteks kui artikli 7 lõike 2 kohaldamisel ei tohi pakkujate teatavast tuuleenergia komponendist rohkem kui 50 % pärineda kolmandast riigist, millest sõltutakse, siis täidab pakkuja seda nõuet, kui poolte tema tuuleturbiinide puhul ei kasutata kõnealust komponenti, mis pärineb kolmandast riigist, millest sõltutakse, aga teise poole puhul seda kasutatakse. Alternatiivselt, kui igal lõpptootel on rohkem kui üks kõnealune komponent ja need komponendid on identsed, siis võib pakkuja otsustada iga tuuleturbiin puhul, kas see koosneb teatavatest komponentidest, mis pärinevad kolmandast riigist, millest sõltutakse, või mitte. Artikli 7 lõike 2 nõuete täitmise oluline tegur on, et riigist, millest sõltutakse, ei tohi pärineda rohkem kui 50 % kõigist projektis kasutatud asjakohastest komponentidest.

   Artikli 7 lõike 2 teine lõik annab liikmesriikidele paindlikkuse võtta vastu leebemaid nõudeid, kui ühest kolmandast riigist pärinevate konkreetsete komponentide tarne osakaal on suurem kui 85 % kogutarnest Euroopa Liitu. Sel juhul ollakse seisukohal, et ühest kolmandast riigist sõltuvuse määr on nii suur, et vastupanuvõime kriteeriumi range kohaldamine võiks seada ohtu kõnealuse komponendi tarnekindluse. Liikmesriigid võivad seega otsustada määrata kõrgema ülempiiri, s.o kuni 85 % komponentidele, mis on pärit kolmandast riigist, millest sõltutakse. See ülempiir valiti, et vältida olukorda, kus kõrgem ülempiir, mis on lähemal 100 %-le, muudab nõude mõju olematuks ning samuti et võimaldada etapiviisilist mitmekesistamist. Sel puhul tasub jätta meelde rakendusmääruse põhjendus 9, millega kutsutakse võistupakkumistega seotud asutusi, kui nad teevad otsuseid selle kohta, kas määrata vastupanuvõime eelkvalifitseerimis- või hindamiskriteeriumiks, üles „võtma arvesse liidu sõltuvuse taset kolmandast riigist selle nullnetotehnoloogia või selle peamise erikomponendi puhul, alternatiivsete tarneallikate kättesaadavust ja mõju, mida vastupanuvõime kasutamine hindamiskriteeriumi asemel eelkvalifitseerimiskriteeriumina võiks selle peamise erikomponendi tarnimisele avaldada“.

3) **Komisjon ei ole teinud maismaa tuuleenergia, meretuuleenergia ja elektrolüüsiseadmete puhul kindlaks, et rohkem kui 50 % asjakohase nullnetotehnoloogia lõpptoote tarnest liidus või rohkem kui 40 % kahel järjestikusel aastal keskmiselt vähemalt 10 protsendipunkti suurenemisega, pärineb ühest kolmandast riigist:** artikli 7 lõike 1 nõudeid kohaldatakse kõnealuse tehnoloogia võistupakkumiste suhtes lõpptoodete ja peamiste erikomponentide puhul, mis pärinevad Hiinast. Vastavus artikli 7 lõike 3 nõuetele tagatakse, kui vähemalt 75 % pakkumuse osaks olevatest lõpptoodetest vastab artikli 7 lõikes 1 sätestatud nõuetele Hiinast pärit lõpptoodete ning nende peamiste erikomponentide puhul. Näiteks maismaa tuuleenergia projekt, mis osaleb võistupakkumisel,

([33]) Komisjoni Teatis ajakohastatud teabe esitamiseks, et määrata kindlaks erinevatest kolmandatest riikidest pärit lõpptoodete ja nende peamiste konkreetsete komponentide Euroopa Liidu tarnete osakaal vastavalt määrusele (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks (nullnetotööstuse määrus) (ELT C, C/2025/3236, 18.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3236/oj).

([34]) 2026. aasta fotoelektrilise tehnoloogia vastupanuvõime toetuskõlblikkuse kriteeriumi näide:
„Eelkõige lõpptooted ja rajatise peamised erikomponendid, mis on loetletud rakendusmääruses (EL) 2025/1178, ei tohi liigiti olla monteeritud või toodetud kolmandas riigis, mille puhul komisjon on teinud kooskõlas nullnetotööstuse määruse artikli 29 lõikega 2 kindlaks, et rohkem kui 50 % lõpptoodete tarnest liidus pärineb ühest kolmandast riigist või et ühest kolmandast riigist pärit lõpptoodete tarne liidus on suurenenud keskmiselt 10 protsendipunkti kahe järjestikuse aasta jooksul ja jõuab vähemalt 40 %-ni tarnest liidus ning eelkõige:
   a) fotoelektriline moodul ei ole kokku pandud kõnealuses kolmandas riigis;
   b) fotoelektrilised elemendid ei ole pärit kõnealusest kolmandast riigist;
   c) inverterid ei ole pärit kõnealusest kolmandast riigist;
   d) vähemalt üks muu peamine erikomponent, mis on märgitud määruse (EL) 2025/1178 lisas esitatud loetelus, ei ole pärit kõnealusest kolmandast riigist.“

mille suhtes kohaldatakse nullnetotööstuse määruse artiklit 26 ja mille raames on kavas paigaldada 100 tuuleturbiini, peaks võtma kohustuse täita artikli 7 lõike 1 punkti b nõudeid vähemalt 75 tuuleturbiini puhul, v.a lõpptooted ja rohkem kui kolme peamist erikomponenti, mis on pärit Hiinast. Otseajamiga jõuülekandeseadmeid (sh generaator) ja/või kiiruskastiga jõuülekandeseadmeid (sh generaator) ei saa arvata Hiinast pärit peamiste erikomponentide hulka ([35]).

Selle normi põhjus seisneb selles, et kõnealuse tehnoloogia puhul on märkimisväärne risk, et sõltuvus Hiinast pärit impordist suureneb, mis võib ohustada Euroopa Liidu tarnekindlust. See järeldus põhineb nende tehnoloogiate praegustel ja prognoositavatel pakkumise ja nõudluse suundumustel kogu maailmas ja ELi tasandil ning asjaolul, et Hiina tootmisvõimsus ületab 50 % ülemaailmsest tootmisest ja tema prognoositav tootmine ületab märkimisväärselt tema omamaiseid eesmärke ning prognoositavat nõudlust. Oli vaja võtta meetmeid, et rakendada avaliku poliitika eesmärki vähendada suurest sõltuvusest tulenevaid riske tarneallikate mitmekesistamise teel strateegiliselt olulises sektoris.

Artikli 7 lõikega 3 ei piirata artikli 7 lõike 2 kohaldamist maismaa tuuleenergia, meretuuleenergia ja elektrolüüsiseadmete suhtes, kui ühe nende peamise erikomponendi ühest kolmandast riigist pärit tarne osakaal ületab artikli 7 lõike 2 esimeses lõigus märgitud künniseid.

On oluline selgitada, et artikliga 7 nähakse ette järgmise täielik ühtlustamine: i) nõuded, mis käsitlevad nende komponentide maksimumarvu, mis on pärit kolmandast riigist, millest Euroopa Liit ülemääraselt sõltub või mille puhul on märkimisväärne sõltuvuse suurenemise risk, ning ii) peamised strateegilised komponendid. See tähendab, et nullnetotööstuse määruse artiklis 26 käsitletud nullnetotehnoloogia lõpptoodete ja peamiste erikomponentide puhul ei saa liikmesriigid määrata erinevat arvu või määrata kindlaks erinevaid peamisi strateegilisi komponente, et täita artiklis 7 sätestatud miinimumnõudeid. Artikliga 7 kehtestatud piirides peaks pakkujatele jääma paindlikkus valida komponente ([36]), mida nad kavatsevad hankida kolmandast riigist, millest Euroopa Liit ülemääraselt sõltub või mille puhul esineb märkimisväärne sõltuvuse suurenemise risk, ja liikmesriigid ei saa piirata seda paindlikkust.

Kuid juhul, kui vastupanuvõimet kasutatakse võistupakkumistel hindamiskriteeriumina, jääb liikmesriikidele võimalus edendada täiendavat mitmekesisust, tuginedes vähem riigile, millest Euroopa Liit ülemääraselt sõltub, ning minna kaugemale artikliga 7 kehtestatud miinimumnõuetest, andes rohkem punkte pakkujatele, kes lähevad täiendavate hindamiskriteeriumide abil neist miinimumnõuetest kaugemale, ning neid julgustatakse seda tegema. Tegelikkuses on liikmesriikidel, kes on kehtestanud kooskõlas rakendusmääruse artikliga 7 miinimumnõuded hindamiskriteeriumina, võimalus muuta need nõuded ambitsioonikamaks, lisades miinimumnõuetele täiendavaid hindamiskriteeriume, mis on seotud täiendavate peamiste erikomponentide arvuga. Näiteks maismaa tuuleenergia kasutuselevõtu võistupakkumisel võib liikmesriik otsustada anda teatava arvu punkte pakkujatele, kes täidavad artikli 7 lõike 1 punkti b miinimumnõudeid (mitte rohkem kui kolm peamist erikomponenti on pärit kolmandast riigist, millest sõltutakse) ning anda täiendavaid punkte pakkujatele, kes täidavad rangemaid nõudeid (nt mitte rohkem kui kaks komponenti pärineb kolmandast riigist, millest sõltutakse). Selle käigus ei tohi liikmesriigid miinimumnõudena määrata erinevat arvu ega määrata kindlaks erinevaid peamisi strateegilisi komponente kõnealuste ambitsioonikamate nõuete täitmiseks.

Nullnetotööstuse määruse artikli 26 lõike 2 kohaste kõigi hinnaga mitteseotud kriteeriumide puhul võivad liikmesriigid kombineerida eelkvalifitseerimis- ja hindamiskriteeriumide kohaldamise, sh vastupanuvõime puhul, et täita artiklis 7 sätestatud miinimumnõuded. Liikmesriik võib näiteks otsustada, et nõudeid sellisest kolmandast riigist pärit komponentide maksimumarvu kohta, millest Euroopa Liit ülemääraselt sõltub, kohaldatakse eelkvalifitseerimiskri-

([35]) 2026. aasta meretuuleenergia tehnoloogia vastupanuvõime toetuskõlblikkuse kriteerium:
„Oma taotluses peab taotluse esitaja võtma kohustuse mitmekesistada oma tarnet, keelates vähemalt 75 % puhul projekti tuuleturbiinidest Hiina Rahvavabariigist tarnete kasutamise järgmise puhul:
— meretuuleturbiin (= lõpptoode) ja
— generaator (= kohustuslik peamine erikomponent) ning
— kolm muud peamist erikomponenti taotluse esitaja valikul tuuleturbiini üheksa peamise erikomponendi hulgast. Tuuleturbiini üheksa peamise erikomponendi loetelu on esitatud komisjoni 23. mai 2025. aasta rakendusmääruses (EL) 2025/1178.
Lisaks sellele peab taotluse esitaja oma taotluses võtma kohustuse, et mitte rohkem kui 85 % projekti püsimagnetitest pärineb Hiina Rahvavabariigist.“

([36]) Lõpptoodete ja peamiste erikomponentide loetelu piires, mis on kehtestatud rakendusmäärusega (EL) 2025/1178.

teeriumina, samas kui nõudeid peamiste strateegiliste komponentide päritolu kohta kohaldatakse hindamiskriteeriumina (nt mitte rohkem kui kolm peamist maismaa tuuleenergia erikomponenti võib olla pärit kolmandast riigist, millest sõltutakse, ja lepingu sõlmimiseks vajalikud punktid antakse juhul, kui otseajamiga jõuülekandeseadmeid (sh generaator) ja/või kiiruskastiga jõuülekandeseadmed (sh generaator) ei ole pärit kõnealusest kolmandast riigist). Sama loogika kohaselt, kui kohaldatakse artikli 7 lõiget 2, siis võivad liikmesriigid otsustada kohaldada vastupanuvõimet eelkvalifitseerimiskriteeriumina ühe või enama komponendi puhul ning hindamiskriteeriumina ühe või enama muu komponendi puhul, näiteks et võtta arvesse teatavate komponentide tarne kättesaadavust ning võimalikku mõju vastupanuvõime eelkvalifitseerimiskriteeriumina ja mitte hindamiskriteeriumina kohaldamise kulule. Samas tuleb märkida, et liikmesriigid ei tohi jaotada ühe miinimumnõude kohaldamist rohkem kui üheks kriteeriumiks, mille puhul on kombineeritud eelkvalifitseerimis- ja hindamiskriteeriumid, nt määrates meretuuleenergia võistupakkumisel eelkvalifitseerimiskriteeriumi, mille kohaselt võib kuni kaks peamist erikomponenti olla pärit kolmandast riigist, millest Euroopa Liit ülemääraselt sõltub, ning samalaadse hindamiskriteeriumi kahe muu peamise erikomponendi puhul, kuna artikli 7 lõike 1 punktis c on sätestatud, et „sellest kolmandast riigist ei pärine rohkem kui neli peamist erikomponenti“.

Kõigi muude hinnaga mitteseotud kriteeriumide puhul, nagu on märgitud rakendusmääruse artikli 16 lõikes 2, kohustuvad pakkujad pakkumuse tegemise ajal või enne seda järgima oma pakkumuses sisalduvaid vastupanuvõime nõudeid ning tegelikku nõuete täitmist saab tõendada hiljem. Asjaomastel asutustel on kaalutlusõigus otsustada, millal nad tegelikku nõuete täitmist kontrollivad, mis võib toimuda erinevatel ajahetkedel projekti olelusringi vältel. Vastupanuvõime nõuete täitmise tõendamiseks nõuete kehtestamisel oleks oluline, et liikmesriigid võtaks arvesse enamike taastuvenergiaprojektide pikka tellimuse täitmise aega ning seda, kui keeruline on pakkujatel ja tootjatel pikalt ette teada, milliselt tarnijalt nad oma lõpptooted ja peamised erikomponendid hangivad, mis on osaliselt tingitud üleilmse tarneahela ning teatavate toodete ja komponentide nõudluse muutlikkusest. Seega oleks pakkujatel keeruline tõendada vastupanuvõime nõuete järgimist pakkumuse esitamise ajal, mis eelkõige suurte ja keerukate projektide puhul toimub sageli mitu aastat varem kui projekti tegelik kasutuselevõtmine.

Seoses vastupanuvõime kriteeriumi täitmise tõendamisega on rakendusmääruse artikli 16 lõikes 5 sätestatud, et „[a]rtiklis 7 osutatud kriteeriumidele vastavuse hindamiseks nõutakse pakkujatelt, et nad esitaksid kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 952/2013 tollidokumendid, kui need on olemas, ning muud asjakohased dokumendid, mis tõendavad nullnetotehnoloogia või selle peamiste erikomponentide päritolu või kokkupanemise kohta, sealhulgas arved või muud dokumendid.“ Määrusega (EL) nr 952/2013 on kehtestatud ELi siseseid tollitegevusi käsitlevad normid ja protseduurid, mis hõlmavad päritolureeglite kontseptsiooni toote päritolukoha kindlakstegemiseks. Mittesooduspäritolureeglid on märgitud Euroopa Komisjoni koostatud tabelis, kus on esitatud toodetele mittesooduspäritolu määramise reeglid (vastavalt kombineeritud nomenklatuuri klassifikatsioonile). Artikli 28 suuniste ([37]) I lisas on esitatud nullnetotööstuse määruse artikli 26 ja artikli 28 seisukohast kõige asjakohasemate nullnetotehnoloogia toodetega seotud harmoneeritud süsteemi rubriigid. Neid rubriike saab kontrollida lähtuvalt Euroopa Komisjoni tabelist, et määrata kindlaks liidu tolliseadustiku alusel kohaldatavad mittesooduspäritolureeglid. Pakkujad peaksid vastupanuvõime kriteeriumi täitmise tõendamiseks esitama peamiste tõendavate dokumentidena tollideklaratsioonid.

Mittesooduspäritolu puhul kohaldatakse tõendite vaba valiku põhimõtet, mis tähendab, et tollideklaratsioonides deklareeritud toote valmistamise või kokkupaneku koha tõendamiseks võib kasutada mitmesuguseid dokumente ja usaldusväärseid tõendeid. Need dokumendid või tõendid võivad olla näiteks arved, toodete identifitseerimisnumbrid, seerianumbrid või tunnuskoodid, andmesildid, päritolusertifikaadid, veokirjad ja muud veodokumendid, koostenimekirjad, tarnija deklaratsioonid, saatelehed, tarnijatega sõlmitud lepingud, tehasekontrolli sertifikaadid või tootmisprotsessi juhtsüsteemid. Vastupanuvõimesse antavat panust võib olla vaja kontrollida nullnetotehnoloogia lõpptoote iga peamise erikomponendi osas (toote väärtusahela eri etappides), kuid tollideklaratsioonidest saab päritoluteabe üksnes ELi imporditud peamiste erikomponentide kohta, mitte aga muude peamiste erikomponentide kohta, näiteks väärtusahela järgmise etapi komponentide või ELis toodetud komponentide kohta.

([37]) Komisjoni teatis „Määruse (EL) 2024/1735 (millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724) artikli 28 rakendamise suunised“ (ELT C, C/2026/123, 7.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/123/oj).

Sel põhjusel on rakendusmääruse artikli 16 lõikes 5 märgitud, et tuleks esitada tollidokumendid, kui need on olemas, ning võidakse täiendavalt esitada muid asjakohaseid dokumente, mis tõendavad nullnetotehnoloogia lõpptoodete ja nende peamiste erikomponentide päritolu või kokkupaneku kohta, lähtudes nende suhtes kohaldatavatest mittesooduspäritolureeglitest. Näiteks fotoelektrilise mooduli puhul on tollideklaratsioonis esitatud teave üksnes fotoelektrilise mooduli enda päritolu kohta. Peamiste erikomponentide (s.o solaarklaas, fotoelektrilised elemendid, fotoelektrilised pooljuhtplaadid, fotoelektrilisteks lahendusteks sobiva kvaliteediga räni monokristallid ja fotoelektrilisteks rakendusteks sobiva kvaliteediga polükristalne räni) päritolu kindlakstegemiseks on vaja muid eespool loetletud dokumente. Artikli 16 lõikes 5 on nimetatud arveid sel otstarbel kasutatava võimaliku tõendava dokumendina. Kuid liikmesriigid võivad nõuda muid dokumente, kui neis on esitatud usaldusväärne teave, mis seostab tooted nende tootmise või kokkupaneku kohaga. Need dokumendid või tõendid võivad olla näiteks toodete identifitseerimisnumbrid, seerianumbrid või tunnuskoodid, andmesildid, päritolusertifikaadid, veokirjad ja muud veodokumendid, koostenimekirjad, tarnija deklaratsioonid, saatelehed, tarnijatega sõlmitud lepingud, tehasekontrolli sertifikaadid või tootmisprotsessi juhtsüsteemid. Kui pakkuja ei esita asjakohast dokumenti, mis tõendab lõpptoote või selle peamise erikomponendi päritolu või kokkupaneku kohta, peaksid liikmesriigid automaatselt arvestama, et asjaomased lõpptooted või peamised erikomponendid pärinevad riigist või on kokku pandud riigis, millest EL suurel määral sõltub.

Kui projekti rakendamise ajal on vaja tarnijat muuta, siis peaksid nad täitma kriteeriume, mis määrati kindlaks algse võistupakkumise käigus, mille raames pakkumus välja valiti. Näiteks kui kohaldati vastupanuvõime kriteeriume, siis tuleks lubada projekti raames komponentide asendamist ainult juhul, kui need vastavad esialgu käsitletud vastupanuvõimesse antavale panusele. Selle erandeid tuleks kohaldada ainult juhul, kui võistupakkumise kriteeriumide täitmise tulemuseks oleks tehniline ebakõla.

4.5. **Panus kestlikkusse**

Nullnetotööstuse määruse artikli 26 lõike 2 kohaselt peaksid liikmesriigid hindama võistupakkumiste panust kestlikkusse, kontrollides pakkumuste keskkonnakestlikkust või nende panust innovatsiooni või energiasüsteemi lõimimisse.

4.5.1. *Keskkonnakestlikkus*

Võistupakkumise panust kestlikkusse saab hinnata, määrates hinnaga mitteseotud keskkonnakestlikkuse kriteeriumi, millega hinnatakse mõju kliimale ja keskkonnale. Kõnealused kriteeriumid peavad minema kaugemale kohaldatavate õigusaktidega, sh riiklike ja ELi õigusaktidega kehtestatud miinimumnõuetest. Nagu on selgitatud rakendusmääruse põhjenduses 16, võivad liikmesriigid keskkonnakestlikkuse kriteeriumide koostamisel kohaldada ühte või enamat keskkonnakestlikkuse kriteeriumi, mis on sätestatud rakendusmääruses, või muid kriteeriume, mida nad peavad asjakohaseks. Kui liikmesriigid otsustavad kohaldada rakendusmääruses väljatöötatud kriteeriume, siis peavad nad järgima selles määruses sätestatud metoodikat.

CO_2 jalajälje kohta puuduvad praegu rakendusmääruse kohaldamisalasse kuuluva tehnoloogia puhul ühtlustatud siduvad liidu metoodikad. Komisjon on teatanud, et ta tegutseb süsinikuarvestusmetoodika lihtsustamise ja ühtlustamise nimel ([38]). Komisjon võib osana määrusest, millega kehtestatakse kestlike toodete ökodisainenõuete sätestamise raamistik ([39]), koostada keskkonna olelusringi näitajaid, näiteks CO_2 jalajälge käsitlevat teavet. See erineks energiamärgistuse nõuetest ja muudest keskkonnakestlikkuse näitajatest, nagu ringlussevõetavus.

Seni tagatakse rakendusmäärusega teave selle kohta, millised põhimõtteid tuleks kõnealuse CO_2 jalajälje hindamisel läbipaistvuse ja andmekvaliteedi nõuete seisukohast (lähtuvalt olelusringi hindamisest) järgida. Selle puhul tuleks samuti tagada, et CO_2 jalajälg hõlmab mitut olelusringi etappi. Kuna kõiki olelusringi hindamise etappe hõlmavate andmete kättesaadavus ja usaldusväärsus võib erineda, tuleks seda arvesse võtta CO_2 jalajälje jaoks süsteemi piiride ja eelduste määramisel ([40]).

([38]) Teatis „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ (COM(2025) 85).

([39]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1781, millega kehtestatakse kestlike toodete ökodisainenõuete sätestamise raamistik, muudetakse direktiivi (EL) 2020/1828 ja määrust (EL) 2023/1542 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/125/EÜ (ELT L, 2024/1781, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1781/oj).

([40]) Konkreetsete andmete ja suuniste koostamisel võib asjakohase viitena käsitleda komisjoni soovitust (EL) 2021/2279.

4.5.2. *Innovatsioon*

Innovatsioonikriteeriumi eesmärk on tagada, et kui innovatsioon lisatakse võistupakkumisele kriteeriumina, siis on valituks osutuvate projektide puhul tõendatud tegelik edasiminek võrreldes tehnika tasemega. Võttes arvesse, et innovatsioonil võib olla mitmesugune mõju, ei kehtestata rakendusmäärusega piiranguid valdkondadele, milles see innovatsioon peaks toimuma. Selle asemel märgitakse kõnealused valdkonnad võistupakkumise kavandamise protsessis lähtuvalt konkreetsetest innovatsioonieesmärkidest, mille määravad kindlaks võistupakkumist korraldavad liikmesriigid. Rakendusmääruses eristatakse üksnes innovatsioonile suunatud võistupakkumisi võistupakkumistest, mis hõlmavad teatavaid innovatsiooni aspekte, aga keskenduvad peamiselt kasutuselevõtule. Rakendusmäärusega on seega kehtestatud erinevad kohustused, võttes arvesse eesmärgiks seatud innovatsiooni.

4.5.3. *Energiasüsteemi lõimimine*

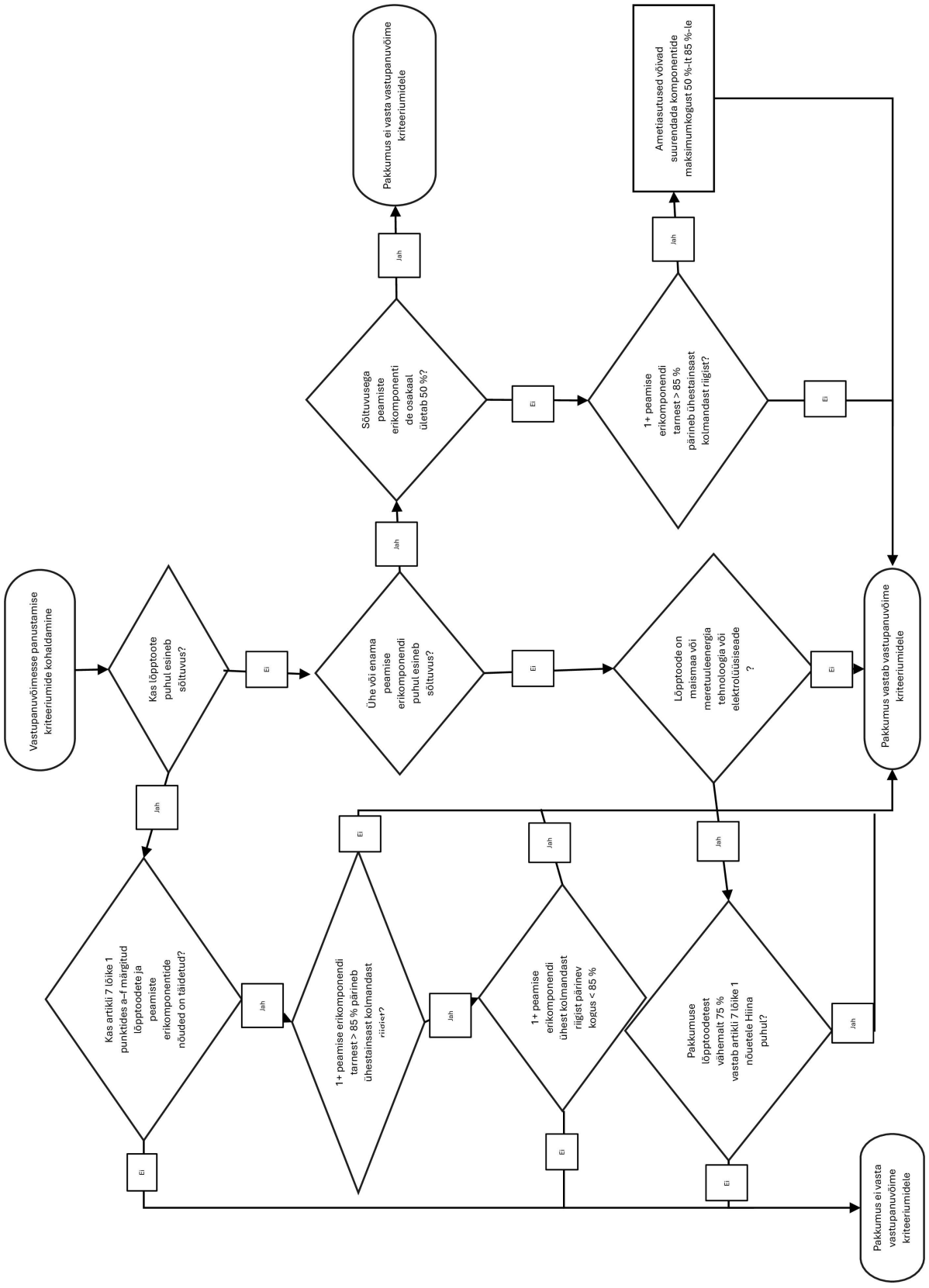
Nullnetotööstuse määruses määratletud „energiasüsteemide lõimimine“ osutab elektrisüsteemi taastuvenergia lõimimise suurendamisele ning süsteemitasandi tõhususe saavutamisele, sh energiakandjate, taristute ja nõudlussektorite puhul. Energiasüsteemi lõimimise üldeesmärk on tagada fossiilkütusevabad, paindlikud, usaldusväärsed ja ressursitõhusad energiateenused kõige väiksemate võimalike kuludega.

Rakendusmäärusega on kehtestatud taastuvenergia võistupakkumistele energiasüsteemi lõimimise osas hinnaga mitteseotud kriteeriumid, et aidata vähendada energiasüsteemi kulusid, võttes arvesse taastuvenergiaprojektide rakendamisest süsteemile tekkivat mõju. Mõju, mida pakkumused avaldavad energiasüsteemi lõimimisele, tuleks hinnata lähtuvalt nende võimest vähendada süsteemi vajadusi, võttes aluseks kolm järgmist mõõdet: 1) ajaline paindlikkus, 2) asukohamõju ja 3) energiakandjate vahelised ühendused.

Artikli 15 eesmärk on tagada, et arvesse võetakse kõiki kolme mõõdet ja mitte ainult näiteks ajalist paindlikkust. Põhjus seisneb selles, et energiasüsteemi lõimimise seisukohast sõltuvad kõik meetmed üksteisest, mis muudab nende eraldamise keeruliseks. Kuigi rakendusmäärusega nõutakse võistupakkumise kavandamisel kõigi kolme meetme arvesse võtmist, ei nõuta sellega nende kõigi rakendamist energiasüsteemi lõimimist käsitleva hinnaga mitteseotud kriteeriumi osana.

1. LISA

Vastupanuvõime kriteeriumide vooskeem

2. LISA

Nullnetotööstuse määruse nõuetele vastava fotoelektrilise rajatise näide rakendusmääruse artikli 7 lõike 1 alusel

Kuna tarne puhul on tehtud kindlaks sõltuvus ühestainsast kolmandast riigist, on tagatud rakendusmääruse artikli 7 lõike 1 nõuete täitmine, kui:

- ✓ fotoelektrilised süsteemid ei ole kokku pandud kõnealuses kolmandas riigis;
- ✓ fotoelektrilised inverterid ja fotoelektrilised elemendid ei ole pärit kõnealusest kolmandast riigist;
- ✓ fotoelektrilised moodulid ei ole kokku pandud kõnealuses kolmandas riigis;
- ✓ vähemalt üks muudest kasutatud peamistest erikomponentidest ei ole pärit kõnealusest kolmandast riigist.

3. LISA

Nullnetotööstuse määruse nõuetele vastava maismaa turbiini näide rakendusmääruse artikli 7 lõike 3 alusel

≥ 75 % turbiinidest peab vastama Hiina puhul artikli 7 lõikele 1:

- ✓ turbiinid (lõpptoode) ei pärine Hiinast
- ✓ kuni kolm peamist erikomponenti pärineb Hiinast, mis ei hõlma jõuülekandeseadmeid/generaatorit

KÕIGI tuuleturbiinide puhul: mitte rohkem kui 85 % projekti püsimagnetitest pärineb Hiinast (artikli 7 lõige 2).